

XX. Yüzyıl Başlarında Dünya

A) 20. YÜZYIL BAŞLARINDA DÜNYADA GENEL DURUM

- Avrupa'da İtilaf Devletleri (İngiltere, Fransa ve Rusya) ile İttifak Devletleri (Almanya, İtalya ve Avusturya - Macaristan) arasındaki sömürgecilik rekabeti oldukça yoğunlaşmıştı.
(I. ve II. Fas Bunalımı)
- ABD, güçlenen ekonomisi için dünya ticaretinde söz sahibi olmaya çalışıyordu.
- Japonya, Meiji Restorasyonu'ndan sonra güçlenmiş ve Uzakdoğu'daki sömürge bölgeleri için Rusya'yla çatışmaya başlamıştı.
(1904 Rus – Japon Savaşı)
- Afrika, Avrupalı devletlerarasında sömürge bölgeleri şeklinde paylaşılmıştı.
- Balkanlarda ise Osmanlı Devleti'nin zayıflamasıyla oluşan otorite boşluğu, Avrupalı devletlerinde kıskırtmasıyla Balkan Savaşlarına dönüşmüştü.
- İtilaflarla İttifak Devletleri arasındaki bu rekabet dünya üzerindeki birçok devleti de kapsayan I. Dünya Savaşı'na dönüşmüştü.

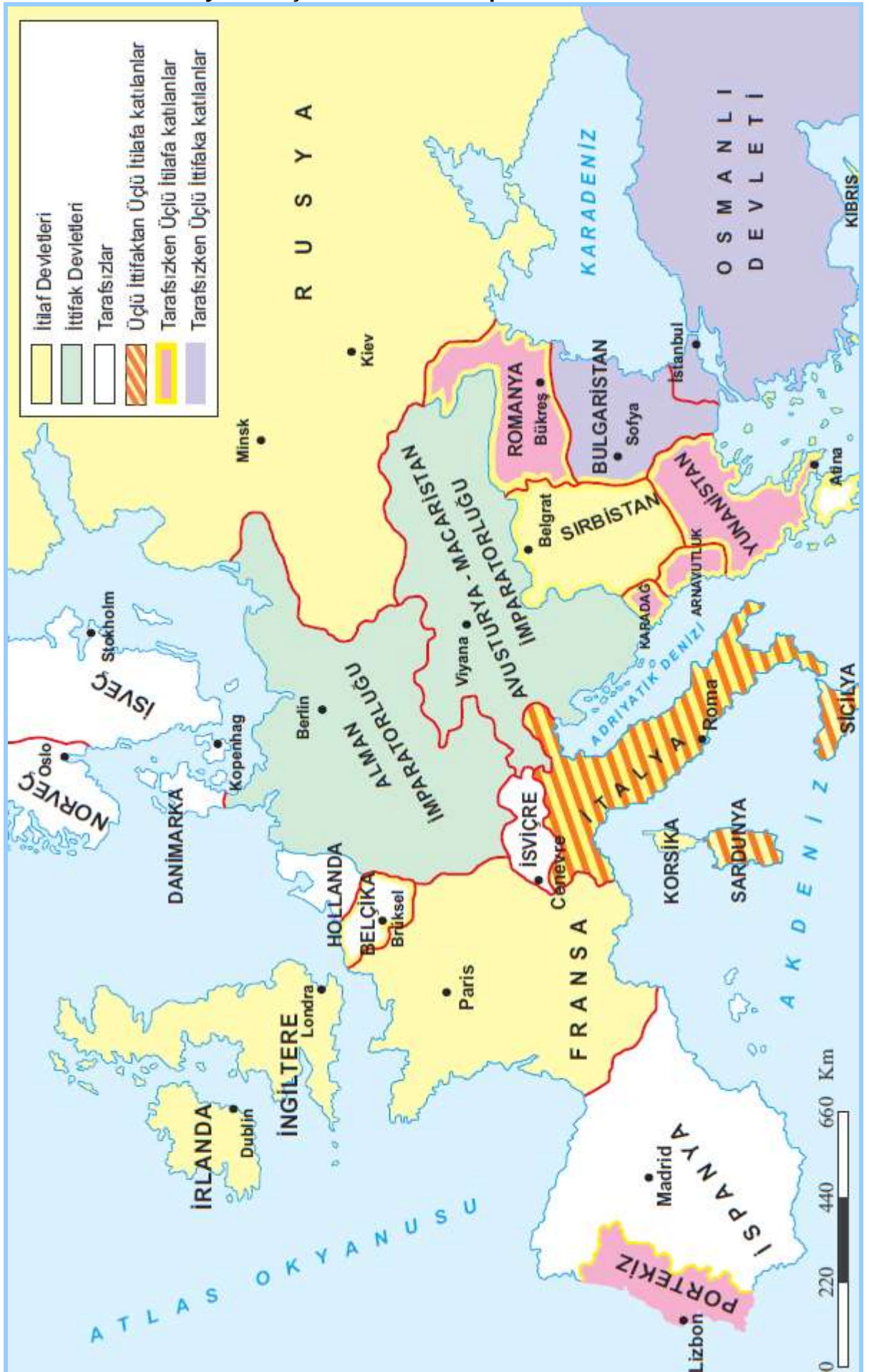
B) I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SEBEPLERİ

- I. Dünya Savaşı'nın nedenlerini Fransız İhtilali'nin dünyaya yaydığı düşünce akımlarında ve Sanayi İnkılabı'nın meydana getirdiği sömürgecilik yarışında aramak gerekir. Bu iki gelişmenin etkisiyle İtalya'nın (1870) ve Almanya'nın (1871) siyasi birliğini sağlaması ve sömürgecilik yarışına katılması Avrupa kıtasındaki güç dengesini bozdu.
- O döneme kadar Avrupa'nın en önemli iki sömürgeci gücü olan İngiltere ve Fransa yanlarına Rusya'yı da alarak yeni bir ittifakın temellerini attı. I. Dünya Savaşı'nın çıkmasında etkili olan özel sebeplere ve devletlerin politikalarına baktığımızda şunları görmekteyiz.

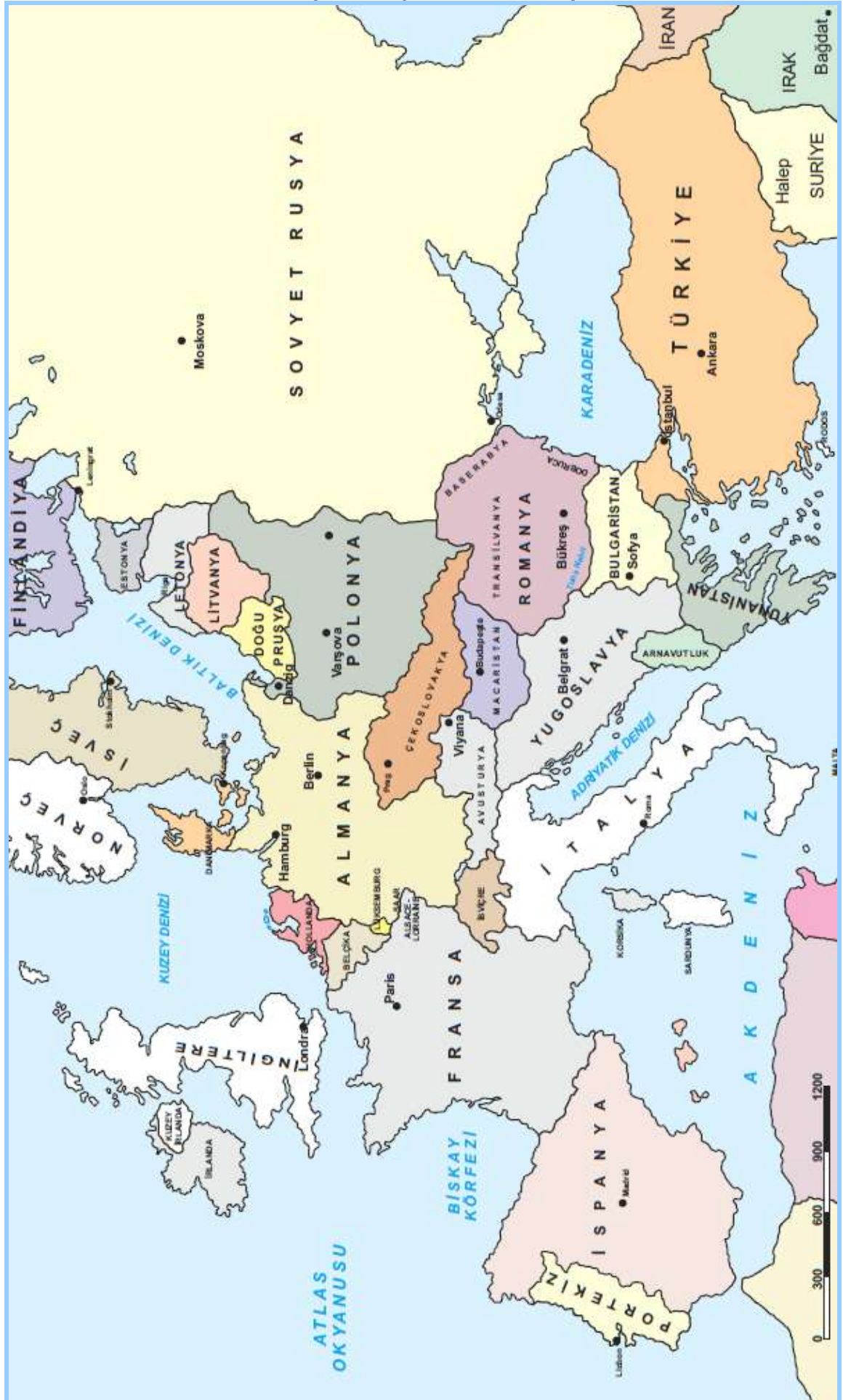
- Almanya, siyasi birliğini sağladıktan sonra 20. yüzyılın başlarında sanayi üretimde dördüncülüğe yükselmiş, ürettiği malların ucuz ve bol olmasından dolayı dış pazarlarda kendine kolaylıkla yer bulmuştu.
- İngiltere'nin sömürgelerinde dahi Alman sanayi ürünleri aranmaya başlamış, bu durum İngiltere, Fransa ve Rusya'yı rahatsız etmişti. Almanya ve İngiltere arasındaki bu ekonomik çekişme daha sonra siyasi alanda da kendini göstermiş, her iki ülke birbirlerinin rakibi hâline gelmişti.
- Almanya ile Fransa arasında eskiden beri süregelen rekabet 1870 yılında yapılan Sedan Savaşı ile daha da artmış, Fransa, Almanya'ya bu savaşta kaptırdığı zengin kömür yataklarına sahip Alsas Loren'i geri almak için harekete geçmişti. Almanya, Güneydoğu Avrupa'yı etkisi altına alarak Rusya'nın izlemiş olduğu Panslavizm politikasının önüne set çekti.
- Bu gelişme I. Dünya Savaşı'nın çıkmasında etkili oldu. Çünkü Rusya, Avusturya'yı parçalayarak bölgedeki Slavları kendi yönetiminde birleştirmek istiyordu. Ancak Almanya bunu engelleyince Rusya-İngiltere ile iş birliğine yöneldi.
- İtalya ise Avusturya ve Fransa'nın elinde bulunan ve İtalyanların yaşadıkları yerleri birliğe katma siyaseti gütmüş ayrıca sömürgecilik hareketlerine de başlamıştı. Rusya ise İngiltere ve Fransa ile kurduğu ittifak yoluyla tarihî amaçlarına ulaşmak; Boğazları ele geçirerek Akdeniz'e açılmayı hedefliyordu.
- Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ise Rusya'nın Panslavizm politikasını hem kendi birliği hem de Balkanlardaki nüfuz mücadelesi için önemli bir tehdit olarak görmekteydi. Bütün bu ekonomik rekabet ve siyasi mücadele Avrupa'da iki karşıt grubun ortaya çıkmasına neden oldu. Bunlardan birincisi 1882 yılında Almanya, Avusturya Macaristan ve İtalya'nın oluşturduğu İttifak Grubu, ikincisi ise İngiltere, Fransa ve Rusya'nın oluşturduğu İtilaf Grubudur.

Savaş Başlatan Olay: Avusturya-Macaristan veliahdı Ferdinand 28 Haziran 1914 tarihinde Bosna-Hersek'in başkenti Saraybosna'yı ziyaret ederken, Sırp bir öğrenci tarafından öldürüldü. Avusturya-Macaristan bu suikastçıyı Sırbistan'dan istedi, Sırbistan bu isteği reddetti. Bunun üzerine Avusturya-Macaristan, Sırbistan'a savaş açtı. Kendini Slav ırkının koruyucusu gören Rusya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na, Fransa ile Rusya'nın anlaşacağını gören Almanya, Fransa ve Rusya'ya aynı şekilde İngiltere de Almanya'ya savaş ilan etti. Savaş tüm Avrupa'ya yayıldı. Kısa süre sonra sömürgelere de sıçrayınca bir dünya savaşına dönüştü. 1918 yılına kadar dört yıl süren bu savaş İngiltere'nin başını çektiği İtilaf Devletleri kazandı. Ateşkes anlaşmalarının imzalanmasının ardından barış antlaşmalarının saflarını görüşmek üzere Paris Barış Konferansı toplandı.

I. Dünya Savaşı Esnasında Avrupa ve Osmanlı Devleti

I. Dünya Savaşı Sonrası Avrupa

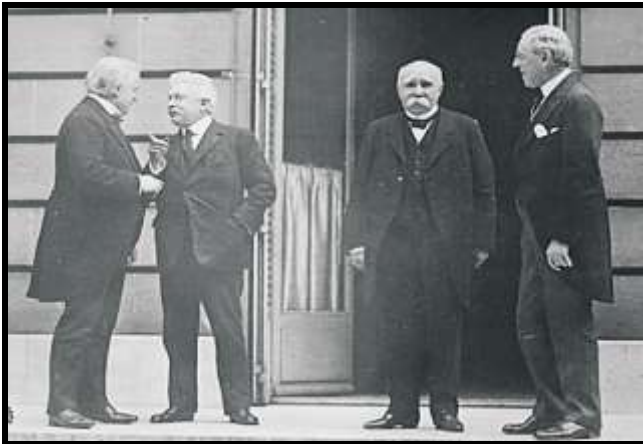

Avusturya-Macaristan Velihti
Arşidük Franz Ferdinand

C) PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 Ocak 1918)

- ABD'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle beraber savaş İtilaf Devletlerinin lehine dönüşmüş İttifak Devletleri yenilgiye uğrayarak savaştan çekilmiştir.
- Paris Barış Konferansı I. Dünya savaşına katılan devletlerarasında yapılacak barışın esaslarını belirlemek amacıyla toplanmıştır.
- Konferansa 32 devlet katılmış, İngiltere, ABD, Fransa ve İtalya konferans kararları üzerinde etkili olmuştur.
- Konferansta Almanya ile Versailles, Avusturya ile Saint Germain, Macaristan'la Trianon ve Bulgaristan'la yapılacak Neuilly Antlaşmaları'nın hükümleri kabul edilmiştir.

Paris Barış Konferansında "ünlü dördü" (Soldan sağa, Lloyd George (İngiltere), Vittorio Emanuele Orlando (İtalya), Georges Clemenceau (Fransa), Woodrow Wilson (ABD))

- İtilaflar Osmanlı Devleti üzerindeki çıkarlarında anlaşamadıkları için Osmanlılarla yapılacak barış antlaşması ertelenmiştir.
- Konferansta Wilson İlkelerinde yer alan Milletler Cemiyeti'nin (Cemiyet-i Akvam) kurulması sağlanmıştır.

ABD Başkanı
Thomas Woodrow Wilson (1856 – 1924)

a) İngiltere

- Konferans kararları üzerinde doğrudan etkili olmuştur. Sömürgeci politikasını Wilson İlkelerine uydurmak için mandacılık sistemini ortaya atmıştır. Ele geçirdiği Ortadoğu toprakları ve diğer bölgeler üzerinde manda yönetimleri kurmuştur.
- Konferanstan en karşı çıkan ülke İngiltere olmuş, ekonomik ve siyasi çıkarlarını büyük oranda korumuş, Osmanlıların Ortadoğu topraklarında yeni sömürgeler elde etmiştir.

b) Fransa

- İngiltere ile ortak hareket etmiş, Alman topraklarının bir kısmını almış ele geçirdiği bölgelerde İngiltere gibi manda yönetimleri kurmuştur. (Suriye)

c) İtalya

- Gizli antlaşmalarda kendisine vaat edilen toprakları tam anlamıyla ele geçirememiş, İzmir ve çevresinin Yunanistan'a verilmesi üzerine İngiltere'yle anlaşmazlığa düşerek konferansı terk etmiştir.

d) ABD

- ABD konferansta Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını sağlamıştır. Ancak savaş sonrası düzende Wilson ilkelerine uyulmadığını görünce isteklerine ulaşamayacağını anlamış, Monroe Doktrinine göre tekrar "yalnızlık" politikasına dönmüştür.

Paris Barış Konferansı'ndan Galip Devletlerin Beklentileri

ABD: Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını sağlamak

İngiltere: Almanya'nın sömürgelerine karşı tehdidini ortadan kaldırmak, Alman deniz gücünü zayıflatmak, yeni kurulacak siyasi dengeleri kendi çıkarları doğrultusunda belirlemek

Fransa: Almanya'nın siyasi ve askeri tehditlerini ortadan kaldırmak, ekonomik ve siyasi çıkar elde etmek

İtalya: Avusturya'dan toprak almak, Anadolu topraklarından pay alarak sömürgelerini genişletmek

Japonya: Uzak Doğu'da yeni sömürge bölgeleri ele geçirebilmek bunun için İngiltere'nin desteğini almak

Paris Barış Konferansı'nın Sonuçları

Paris Barış Konferansı'nda 1815'te toplanan Viyana Konferansı'nın tam tersine milliyetçilik ön plana çıkarıldı. Bunun etkisiyle Osmanlı, Avusturya Macaristan, Rus ve Alman İmparatorlukları tarihe karıştı. Bunların yerine tek millet esasına dayalı yeni devletler ortaya çıktı. (Almanya, Avusturya, Macaristan ve Türkiye) Polonya, Litvanya, Letonya, Estonya ve Finlandiya gibi yeni ulus devletler kuruldu. Konferanstan Yunanistan, Sırbistan, Romanya, İtalya ve Fransa gibi devletler topraklarını genişleterek ayrılmayı başardı.

Monroe Doktrini

Amerikan Cumhurbaşkanı Monroe'nin, 2 Aralık 1823'te "Monroe Doktrini" olarak bilinen prensiplerini kongreye sunduğu doktrin. Doktrin ana maddeleri şunlardı;

a) Elde ettikleri ve sürdürdükleri özgür ve bağımsız durumları ile Amerika Kıtaları bundan böyle Avrupa devletlerinden herhangi birinin kolonileştirme isteklerine konu olamaz.

b) Kutsal İttifak Devletleri'nin siyasi sistemi Amerika'ninkinden tamamen farklıdır. Kendi sistemlerini bu yarım kürenin herhangi bir yerinde yaymak için yapacakları herhangi bir girişimi barış ve güvenliğimiz için tehlikeli görürüz.

c) Avrupa ülkelerinin herhangi birinin mevcut kolonilerine, ya da ona tabi olan bölgelere hiç müdahale etmedik ve etmeyeceğiz.

d) Avrupa devletlerinin kendilerini ilgilendiren sorunlar yüzünden yaptıkları savaşlarda hiçbir zaman taraf tutmadık ve böyle bir davranış siyasetimize de uymaz.

"Bu doktrin ABD'nin I. Dünya Savaşı'na kadar dış siyasetinin temelini oluşturmuştur. I. Dünya Savaşı'na katılan ABD savaş sonrasında toplanan Paris Konferansı'nda istekleri yerine getirilmediğini görünce II. Dünya Savaşı'na kadar tekrar Monroe Doktrini'ne (yalnızlık - İnfirat politikası) göre dış politikasını yürütmüştür."

ABD Başkanı Monroe

D) I. DÜNYA SAVAŞI'NI BİTİREN BARIŞ ANTLAŞMALARI

I. Dünya Savaşı Sonunda İmzalanan Ateşkes ve Barış Antlaşmaları:

<u>İmzalayan Devlet</u>	<u>Ateşkes Ant.</u>	<u>Barış Ant.</u>
Bulgaristan	Selanik	Neuilly
Osmanlı Devleti	Mondros	Sevr
Avusturya	Villa Gusti	St. Germain
Macaristan	–	Trianon
Almanya	Rethondes	Versay

a) Almanya – Versay (Versailles) Antlaşması (28 Haziran 1919)

- İtilaf Devletleri'nin 28 Haziran 1919'da Almanya ile imzaladığı bu antlaşma 440 maddeden oluşmuştur.

Belli başlı sonuçları şunlardır:

- Alsaca - Lorraine (Alsas Loren) ve Saar bölgeleri Fransa'ya verildi.
- Almanya; Avusturya, Polonya ve Çekoslovakya'nın bağımsızlıklarını tanıdı.
- Almanya; Fransa, Belçika, Çekoslovakya ve Polonya'ya toprak verdi. Avusturya ile birleşmemeyi taahhüt etti.
- Almanya denizaşırı topraklarının tamamından vazgeçti. Bu topraklarda Milletler Cemiyeti'nin denetiminde manda yönetimleri kuruldu.
- Almanya'nın eski sömürgelerini Milletler Cemiyeti adına İngiltere, Fransa, Japonya ve Belçika yönetmeye başladı.
- Almanya askerî ve ekonomik sınırlamayı kabul etti. 56 milyar dolar tutarında savaş tazminatı yükümlülüğü altına sokuldu.
- Almanya'da zorunlu askerlik kaldırılacak, ancak 100.000 kişilik bir ordu bulundurabilecek, Alman donanması, müttefik devletlere teslim edilecek, her çeşit silah ve denizaltı yapımı yasak olacaktı.
- Almanya 10 yıl süre ile Fransa, Belçika ve İtalya'ya kömür verecekti.

Versay Antlaşması ile Almanya oldukça ağır ekonomik, askerî ve siyasi yükümlülükler altına girmiştir. Almanya ve Avusturya'nın kaybettiği bölgelerde birçok Alman ve Avusturyalının bulunması, sınırlar çizilirken Wilson ilkelerine uyulmadığını gösterir. Ayrıca bu durum "azınlık meselesinin" ortaya çıkmasınada yol açmıştır. Antlaşma bu yönüyle II. Dünya Savaşı'nın başlamasında Almanya açısından önemli bir rol oynamıştır.

b) Avusturya (10 Eylül 1919) Saint - Germain Antlaşması

- 10 Eylül 1919'da İtilaf Devletleri ile Avusturya arasında imzalandı.

Bu antlaşmaya göre:

- Avusturya; Macaristan, Çekoslovakya ve Yugoslavya'nın bağımsızlığını kabul etti.
- Avusturya; İtalya, Romanya, Polonya ve Yugoslavya'ya önemli topraklar verdi.
- Avusturya'ya askerî ve ekonomik sınırlamalar getirildi. Savaş tazminatı borcu yüklendi.

c) Macaristan – Trianon Antlaşması (4 Haziran 1920)

- 4 Haziran 1920'de İtilaf Devletleri ile Avusturya'dan ayrılarak yeni bir devlet hâline gelen Macaristan arasında imzalandı.

Bu antlaşmayla:

- Macaristan; Çekoslovakya, Romanya ve Yugoslavya'ya toprak verdi.
- Macaristan'a askerî ve ekonomik sınırlamalar ile savaş tazminatı yükümlülüğü getirildi.

- ✳ Bu antlaşma ile Macaristan'ın bağımsızlığı kabul edilmiş ancak denize çıkışı olmayan, küçük bir devlet olması sağlanmıştır.

d) Bulgaristan - Neuilly Antlaşması (27 Kasım 1919)

İtilaf Devletleri 27 Kasım 1919'da Bulgaristan ile 296 maddelik Neuilly Antlaşması'nı imzaladı.

Bu antlaşmaya göre:

- Bulgaristan; Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya'ya bazı topraklar verdi.
- Bulgaristan ordusunu 25 bin kişiye indirecek, müttefiklere savaş tazminatı ödeyecekti.

- ✳ Bulgaristan bu antlaşma ile Balkan Savaşları sırasında ele geçirdiği topraklardan bir kısmını kaybetmiştir. Böylece Bulgaristan'ın sınırları daraltılmış ve Ege Denizi ile olan bağlantısı kesilmiştir.

Bu antlaşmalarla İngiltere ve Fransa Wilson İkelerine aykırı hareket etmiş kendi çıkarlarına uygun bir Avrupa siyasi haritasının çizilmesini sağlamışlardır.

- Savaşın en karlı devlet İngiltere çıkmış ve Avrupa'nın bir numaralı devleti olmuştur.
- Fransa, Almanya'nın etkisinden kurtularak ikinci güçlü devlet haline gelmiştir.
- İtalya, savaşın sonunda isteklerine tam ulaşamasa da Avusturya'dan toprak almış ve On iki Adalar'a hâkim olmuştur.
- Rus, Alman, Avusturya-Macaristan ve Osmanlı imparatorlukları yıkılmış yeni milli devletler kurulmuştur.
- Litvanya, Letonya, Estonya, Finlandiya, Yugoslavya, Çekoslovakya, Polonya, Macaristan, SSCB ve Türkiye kurulan yeni devletlerdir.
- Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması, Almanya, Avusturya-Macaristan ve Rusya'daki değişiklikler Orta Doğu ve Avrupa'da dengelerin bozulmasına ve otorite boşluğuna neden olmuştur.

e) Sevr Antlaşması (10 Ağustos 1920)

Osmanlı Devleti, 30 Ekim 1918 tarihinde İtilaf Devletleri ile Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalayarak I. Dünya Savaşı'ndan çekilmiştir. Ancak, Osmanlı Devleti ile imzalanan Sevr Barış Antlaşması;

- İtilaf devletleri'nin kendi aralarında Osmanlı topraklarını paylaşamamaları,
- İzmir ve Batı Anadolu'nun, İtilaf Devletleri'nin savaş esnasında yaptığı gizli antlaşmalara aykırı olarak, Yunanlılara verilmediğinden dolayı İtalya ve İngiltere arasında anlaşmazlık çıkması,
- Türk milletinin işgallere gösterdiği direniş ve bağımsızlık konusundaki kararlılığı gibi nedenlerden dolayı geç imzalanmıştır.

24 Nisan 1920 San-Remo Konferansı'nda hazırlanan bu antlaşmaya göre;

- Osmanlı İmparatorluğu İstanbul ile Anadolu'nun küçük bir bölümünden ibaret kalacaktır.
- Çanakkale ve İstanbul Boğazları barış ve savaş zamanında bütün devletlerin ticaret ve savaş gemilerine açık olacak, Boğazlar, Osmanlı Devleti'nin içinde yer almayacak uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecektir.
- İzmir ve Ege Bölgesi'nin büyük kısmı, Ege Adaları (Rodos ve On iki Ada hariç) Doğu Trakya'nın bütünü Yunanistan'a verecek, Antalya'dan Konya'ya kadar olan yerleri İtalya'ya bırakacaktır.
- Doğuda bir Ermeni ve Kürt devleti kurulacaktır. Güneydoğu Anadolu, Lübnan ve Suriye Fransa'ya, Irak ile Filistin İngiltere'ye bırakılacaktır.
- Osmanlı ordusunu terhis edecek, iç güvenlik için ancak 50 bin jandarma kuvveti bulundurabilecek, kapitülasyonlar bütün devletlere açık olacaktır.

- ✳ Osmanlı Devleti Sevr antlaşması ile hukuki yönden parçalanmış, siyasi, ekonomik, askerî alanlarda çok ağır yükümlülükler altına girmiş egemenlik hakları tamamen elinden alınmıştır.

Sevr Antlaşmasını imzalayan Osmanlı heyeti
(soldan sağa, Rıza Tevfik, Damat Ferid Paşa, Bağdatlı Mehmed Hadi Paşa ve Reşid Halis).

f) Sovyet Rusya (3 Mart 1918) Brest – Litovsk Antlaşması

- Bolşevik İhtilali'nin ardından kurulan SSCB'nin Almanya, Avusturya-Macaristan, Bulgaristan ve Osmanlı Devleti ile imzaladığı barış antlaşmasıdır.

Bu antlaşma ile Sovyet Rusya:

- Polonya ve Litvanya'nın tamamından, Letonya, Estonya ve Beyaz Rusya'nın ise bir bölümünden çekildi.
- Finlandiya'nın bağımsızlığını kabul etti.
- Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı Devleti'ne bıraktı.

27 Ağustos 1918'de Berlin'de, Brest-Litovsk'u tamamlayan üç antlaşma imzalandı. Ancak 11 Kasım 1918'de Almanya ile İtilaf Devletleri arasında yapılan ateşkesin ardından Sovyet Rusya, Brest Litovsk Antlaşması'nı geçersiz ilan etti. Versailles (Versay) Antlaşması'nın ardından da yürürlükten kaldırıldı.

I. Dünya Savaşı'nın Galip Devletler Açısından Sonuçları

ABD: ABD'nin I. Dünya Savaşı'na katılması Monro Doktrini'nden ilk ayrılışıdır. Savaşın sonradan yeniden yalnızlık politikasına dönerek Avrupa ile ilgisini kesmiştir.

İngiltere: En büyük rakibi Almanya'yı dava dışı bırakmış, böylece Avrupa'dan kendisine gelebilecek tehlikelerden ve denizlerde de Alman rekabetinden kurtulmuştur. Rusya'nın etkisiz hâle gelmesi, Fransa'nın da ikinci plana itilmesiyle Avrupa'nın bir numaralı devleti hâline gelmiştir.

Fransa: Avrupa'daki iki büyük imparatorluğun yenilgiye uğraması ile sınırlarını güvenlik altına almıştır. İngiltere'den sonra ikinci kazançlı devlet olan Fransa, Orta Doğu'daki gücünü artırmıştır.

İtalya: Avusturya'dan aldığı topraklarla sınırlarını kuzeye doğru genişletmiştir. Anadolu'da payına düşen toprakların bir kısmının Yunanistan'a verilmesinden dolayı İngiltere ve Fransa ile anlaşmazlık yaşamıştır.

Japonya: Uzak Doğu'da elde ettiği sömürgeler ve geniş çıkarlarla bölgede söz sahibi olmuştur.

I. Dünya Savaşı'nın Sonuçları

- Viyana Kongresi'yle temeli atılan ve 1914'e kadar gelen Avrupa'nın siyasi haritası ve güç dengesi büyük bir değişikliğe uğradı.
- Rus, Alman, Avusturya-Macaristan ve Osmanlı İmparatorlukları yıkılmış yeni milî devletler kurulmuştur.
- Savaşın en kârlı çıkan devletler en başta İngiltere olmak üzere Fransa, İtalya ve Japonya gibi İtilaf Devletleri oldu.
- İttifak devletlerinin parçalanmasıyla oluşan siyasi boşluğu İngiltere ve Fransa kendi siyasi ve ekonomik çıkarları doğrultusunda doldurmaya çalıştı.
- Yeni savaşların çıkmasını engellemek ve dünya barışını korumak amacıyla Milletler Cemiyeti kuruldu.
- Wilson İlkelerinde reddedilen sömürgecilik yerine İngiltere ve Fransa sömürge bölgelerinde "manda" yönetimleri kurdu. Sömürgecilik mandacılığa dönüştü.
- Sömürge yarışı Osmanlıların Orta Doğu toprakları üzerinde yoğunlaştı.
- Milliyetçilik giderek güçlendi. Yeni ulus devletler kuruldu. Demokratik rejimler yanında baskıcı (totaliter) rejimler ortaya çıktı.
- Sınırların çizilmesinde etnik özelliklere dikkat edilmemesi "azınlık meselesini" ortaya çıkardı.
- Barış antlaşmalarının şartlarının oldukça ağır olması başta Almanya'nın tepkisine neden oldu. Bu durum II. Dünya Savaşı'na ortam hazırladı.

E) SOVYETLER BİRLİĞİNİN KURULUŞU VE GÜÇLENMESİ

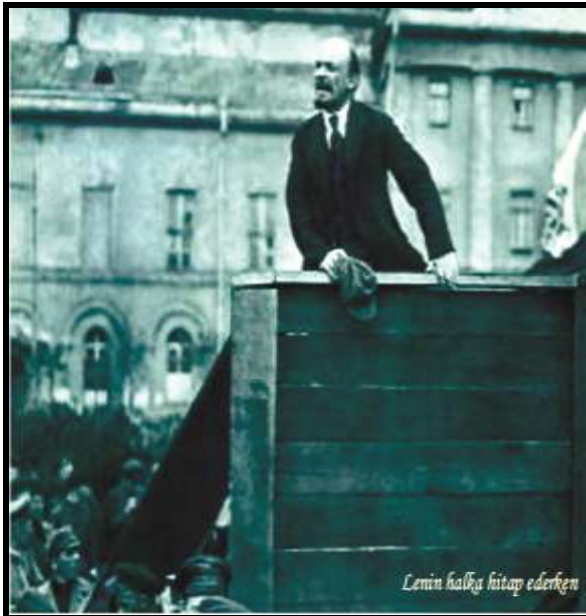
- 1917 yılına gelindiğinde Birinci Dünya Savaşı'nın olumsuz etkileri Çarlık Rusyası üzerinde giderek yoğunlaştı. Hayat şartlarının ağırlaşması, yolsuzluk ve vurgunların artması her kesimden insanların Çarlık yönetimine büyük tepkiler göstermesine neden oldu.
- **Petersburg**'da kadın işçilerin başlattığı grev kısa sürede her tarafa yayıldı. Zor durumda kalan Çar II. Nikola iktidardan çekildiğini açıkladı.

- Duma (Meclis) üyeleri tarafından kurulan geçici hükümet yetkiyi aldı. Geçici hükümeti ilk başlarda destekleyen Bolşevikler sürgündeki Lenin'in ülkeye dönmesiyle geçici hükümeti devirmeye karar verdiler. "barış, toprak ve ekmek" vadeden Bolşeviklere destek gittikçe arttı. Ekim 1917 Devrimi ile Bolşevikler yönetimi ele geçirdiler.

Petersburg'ta gösteriler sırasında askerler ve halk bir arada görünürken

- Bolşevikler iktidarı ele geçirdikten sonra Lenin başkanlığındaki hükümet, ilk iş olarak, Çarlık yönetiminin yapmış olduğu gizli anlaşmaları açıkladı ve I. Dünya Savaşı'ndan çekilme kararı aldı. Ardından İttifak devletleriyle Brest-Litovsk Antlaşması'nı imzaladı.
- Lenin başkanlığındaki yeni hükümet; "**Köylülere toprak, aç olanlara ekmek, Sovyetlere iktidar ve Almanya ile barış**" olmak üzere dört temel hedef belirlemişti.

- Rusya'da sosyalizm ile Rus kültürünün birleştirilmesi politikasına bağlı totaliter (baskıcı) tek parti diktatörlüğü kuruldu. Bu durum çarlık döneminin eski subaylarını, toprak sahiplerini, iş adamlarını ve sosyal devrimcileri Bolşeviklerle mücadeleye yöneltti.

- İtilaf Devletlerinin desteğiyle Çarlık yanlısı Beyaz Ordu kuruldu. Beyaz Ordu ile Bolşeviklerin kurduğu Kızıl Ordu arasında 3 yıl boyunca bir iç savaş yaşandı. Bolşeviklerin zaferiyle sonuçlanan iç savaşın da etkisiyle ekonomik düzen altüst oldu. Milyonlarca insan kıtlık yüzünden hayatını kaybetti.

- Lenin bitme noktasına gelen ekonomiyi canlandırmak amacıyla **N.E.P (novaya ekonomiçeskaya politika)** adı verilen yeni bir ekonomik politika ilan etti.

N.E.P

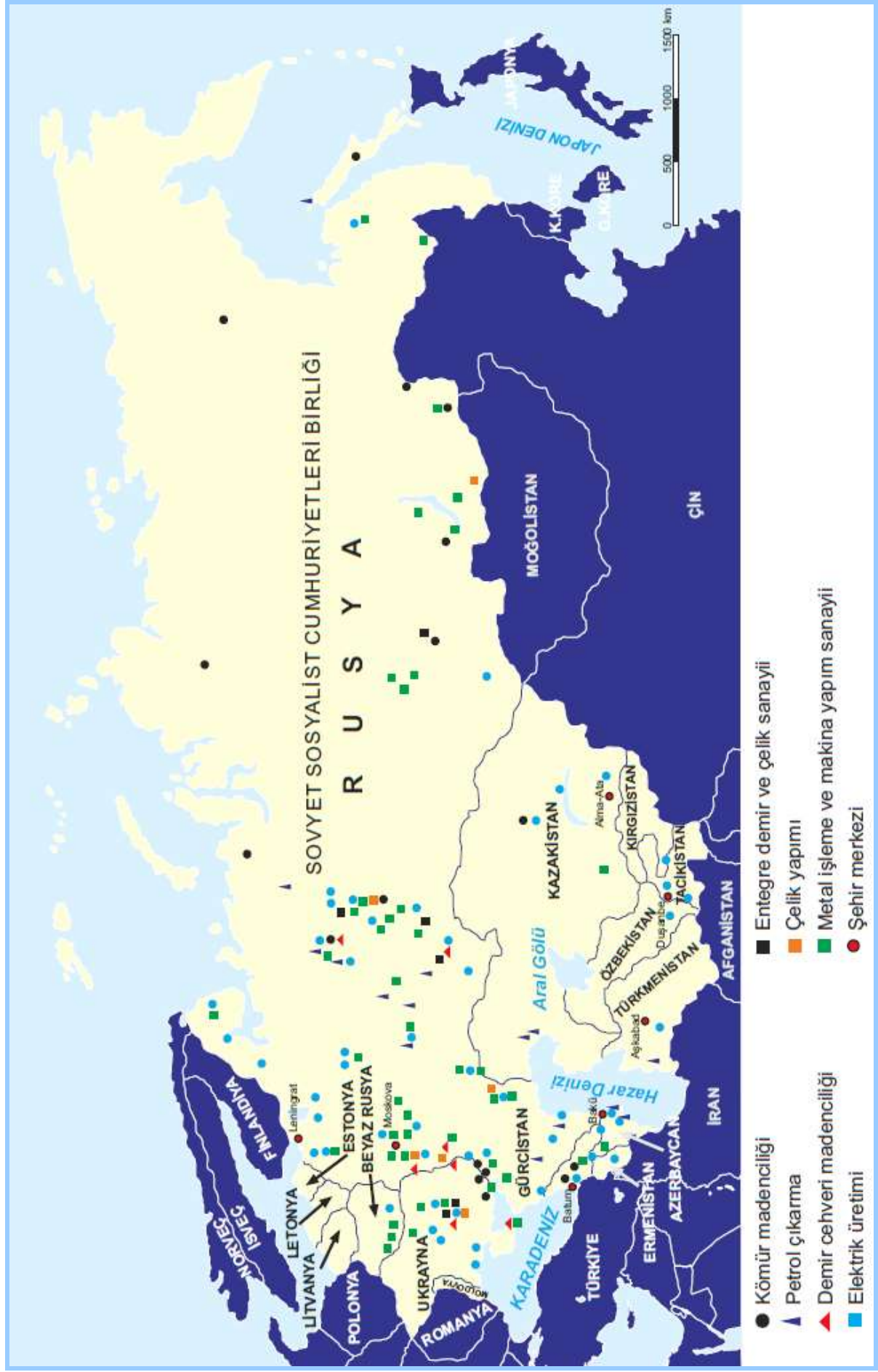
(Novoya Ekonomiçeskaya Politika)

Lenin'in bitme noktasına gelen ekonomiyi canlandırma politikasıdır. Tarım ürünlerine el koymaktan vazgeçildi. Ürünleri pazarlama özgürlüğü verildi. Yabancı sermayeye bazı imkânlar verildi. Devlet büyük sanayi yatırımları yaptı.

- Bu politikayla; tarım ürünlerine el koymasından vazgeçilerek, köylülere ürünlerini pazarlama özgürlüğü verildi. Tüccara ve küçük esnafa kolaylıklar sağlandı. Yabancı sermayeye bazı imkânlar tanındı. Ancak devlet büyük sanayi yatırımları ve ulaşım üzerindeki egemenliğini devam ettirdi.

Marksizim: Karl Marx (1818–1883) ve Lenin (1870–1924) siyasal ekonomik ve toplumsal doktrini, SSCB ve tüm sosyalist ülkelerde başlı başına bir bilim dalı olarak öğretilen resmi ideolojisidir. Sınıf çatışmasını tarihin itici gücü olarak gören bu doktrin ateizm, proleterya (işçi sınıfı), diktatörlüğü ve komünist partinin merkezî rolü gibi kavramlar etrafında yapılanmıştır.

- Eski Rus İmparatorluğu federasyona dönüştürülerek 1 Ocak 1923'te Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği kuruldu. Bütün yönetimin Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin elinde olduğu bu yeni devlet; sosyalist, özerk ve demokratik cumhuriyetler olmak üzere otuz yakın farklı statüdeki devleti bünyesinde barındırıyordu

Duma: Rusya'da ihtilal sonrasında kurulan meclis

Cheka: Lenin döneminde kurulan Gizli Polis Örgütü

Beyaz Ordu: Bolşeviklere karşı itilaf devletlerinin desteği ile kurulan Çarlık yanlısı ordudur.

Kızıl Ordu: Bolşeviklerin Beyaz orduya karşı mücadele verdiği ordudur.

Kgb: Rus gizli haber alma örgütüdür.

• Lenin'in ölümünden sonra iktidar mücadelesini kazanan Stalin döneminde öz kaynaklara dayalı bir kalkınma politikası izlenmeye başlandı. Tarımda küçük toprakların makineleşmiş büyük çiftliklere dönüşmesi için "**kolektifleştirme**" politikası izlenmiştir. Ancak bu politika halkın büyük tepkisine yol açmış, yüz binlerce insanın ölümüne yol açmıştır.

• Bununla beraber ağır sanayide önemli ilerleme sağlandı. Eski fabrikalar modernleştirildi. Traktör, demir ve çelik üretiminde artış sağlandı. 1950'den sonra Sibirya'daki petrol, gaz ve maden rezervleri işletilmeye başlandı.

• Stalin döneminde toplum üstünde baskıcı bir yönetim benimsendi. Yönetime muhalefet edenler tasfiye edildi. Resmî ideoloji "sosyal eşitlik" prensibi olduğu hâlde toplumda ve gelir dağılımında dengesizlik vardı. İşçilerin hayat statüsünün iyi olmasına karşı köylüler büyük bir sefalet içinde yaşıyordu.

• 1930'dan itibaren herkese eğitim öğretim mecburi hâle getirildi. Bilim ve teknoloji alanlarında büyük gelişmeler sağlandı. Rus ordusu dönemin en güçlü ordularından biri oldu.

• Avrupa'nın doğu kesimiyle, Asya'nın kuzey kesimi boyunca yayılan **SSCB**, son yıllarında 22.403.000 km²'lik yüzölçümüyle dünyanın en büyük ülkesiydi.

Stalin dönemine ait bir tank fabrikası

• Nüfus bakımından da 293.047.571 (Haziran 1991) kişiyle 3. sırada yer alıyordu. Aynı zamanda dünyanın başlıca siyasi ve askeri güçlerinden biri olan Sovyetler Birliği batısında Norveç, Finlandiya, Baltık Denizi, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan ve Romanya, güneyinde Karadeniz, Türkiye, İran, Afganistan, Çin Halk Cumhuriyeti, Moğolistan ve Kuzey Kore yer alıyordu. Kuzey ve doğu sınırlarını ise Kuzey Buz Denizi ve Büyük Okyanus çiziyordu.

SSCB: Rusya, Azerbaycan, Beyaz Rusya, Ermeni, Estonya, Gürcistan, Kazak, Kazak, Kırgız, Letonya Litvanya, Moldova, Ukrayna, Tacik, Türkmen ve Özbek Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinden meydana gelmiştir.

a) Sovyet Dış Politikası

• 1917 Ekim Devriminden sonra 1921'e kadar Bolşevikler önce içerde Çarlık taraftarlarına karşı rejimlerine güvence altına almıştır. Bu dönemden sonra Çarlık Rusya'nın hâkimiyet kurduğu bölgeler tekrar işgal edilmiştir. Aynı zamanda İtilaf Devletlerine karşı sınırlar güvence altına alınmaya çalışılmış, Türkiye gibi itilaflarla mücadele halinde olan ülkelere destek sağlanmıştır.

• Komünist Rejimi güvence alan Rusya İkinci Dünya Savaşı'na kadar rejimini Doğu Avrupa'ya ve Asya'ya ihraç etmeye çalışmış, 1930'lardan sonra ise Almanya ve İtalya'nın saldırganlığına karşı ittifak arayışları içerisine girmiştir. Bununla beraber Doğu Avrupa ülkelerine siyasi rejimini ihraç etmek için faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır.

b) Sovyetlerin Orta Asya İstilasısı

• Ruslar, Altın Ordu Devleti'nin yıkılmasından sonra Türk hanlıkları arasındaki iç çekişmelerden yararlanarak XVI. yüzyılda ilk önce Kazan Hanlığı'nı ele geçirmişlerdir. XVIII. yüzyılın son yarısına gelindiğinde Ruslar, Türk hanlıklarının istilasını tamamlamıştır. XIX. yüzyılda ise Doğu Türkistan hariç Türk ülkelerinin tamamı Rusya tarafından işgal edilmiştir.

• XX. yüzyılın hemen başında Çarlık yönetimini baskıcı idaresi Türklerden başka Rus olmayan diğer milletleri de harekete geçirmiş ve 1905 İhtilali çıkmıştır. Bu yıllarda **Yusuf Akçura** ve **İsmail Gaspiralı**'nın çalışmalarının da etkisiyle 1905'te "Rusya Müslümanları I. Kongresi" gayri resmî olarak toplandı. İkinci ve üçüncü kongre sonucunda Müslüman Birliği Partisi kurularak Duma'ya temsilciler gönderildi.

• Rus baskısının artması üzerine "Rusya Müslüman Türk Kavimlerinin Haklarını Koruma Cemiyeti" kuruldu. Rus Çarlığından siyasi ve kültürel hakların verilmesini isteyen Türkler uluslararası alanda destek aramaya başladı. Rus yönetimi tarafından talepler karşılanmayınca **1916'da Millî İstiklal Ayaklanması** başlatıldı. Bolşeviklerin tüm halkların kanun önünde eşit olduğunu ileri sürmesine rağmen Orta Asya'yı istila hareketi başlatması üzerine Türk toplulukları bağımsızlık mücadelesine girişmek zorunda kaldı.

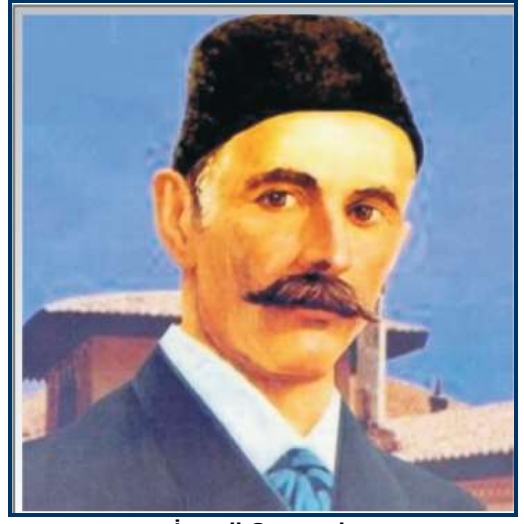
• Sovyet yönetimi İngilizlerin desteklediği Türklerin ve diğer milletlerin bağımsızlık hareketlerini engellemek için milletlere kendi kaderlerini tayin hakkı vermiş bu yolla zaman kazanmayı amaçlamıştır. Bunun üzerine Tatar Türkleri 1917'de Ufa şehrinde "İdil-Ural Devleti'ni", Kazaklar "Alaş Orda Özerk Cumhuriyeti'ni" ve Hokand'da Özerk Türkistan Cumhuriyeti kurulmuştur. SSCB'nin kurulduğu dönemde ise Başkurdistan Sovyet Cumhuriyeti, Harezmi Halk Cumhuriyeti, Türkistan ve Kırgız Muhtar Cumhuriyetleri kuruldu.

c) Basmacı Hareketi

• 1918 yılından itibaren Türkistan'ın bağımsızlığı için ortaya çıkan millî ayaklanmalara ve mücadeleye Basmacı hareketi denir.

• Bolşevik İdaresi bu mücadeleye katılanların daha önce " çete ve basmacılık" faaliyetlerine katıldığını öne sürerek bu Milli Mücadeleye " Basmacılık" demişlerdir.

• Basmacı Hareketi 1918 yılında Korbaşı Ergaşı'nın liderliğinde Hokand şehrinde başladı ve kısa zamanda tüm Türkistan'a yayılmıştır.

İsmail Gaspiralı

Yusuf Akçura

• 1921'e kadar Türkistan'da geçici hükümetler kurulmuş ancak başarı sağlanamamıştır. Enver Paşa'nın 8 Kasım 1921'de Türkistan'a gelip başa geçmesiyle daha da şiddetlenmiştir.

• Enver Paşa'nın Türkistan'daki millî mücadelelerin başkumandanı olmasından sonra Ruslar önemli kayıplar verdiler ve 19 Nisan 1922'de barış istemek zorunda kaldılar.

• Fakat Enver Paşa, "Barış antlaşmasının ancak Türkistan topraklarındaki Sovyet askerlerinin çekilmesinden sonra söz konusu olabileceğini belirterek" bu teklifi reddetti. Bu sıralarda Semerkant şehrinde Türkistan Türk Müstakil İslâm Cumhuriyeti kurulmuştur.

Basmacı Hareketinin bayrağı
1921 - 1924 yılları arası Türkistan Bayrağı'dır.

Zeki Velidi Togan (1890-1970)

Tarih Yapan ve Yazan:

Zeki Velidi Togan (1890 - 1970)

10 Aralık 1890 tarihinde Başkurdistan'da doğdu. 1916'da Rus Millet Meclisi Duma'da Ufa Müslümanları'nın temsilcisi olarak Petersburg'a gitti. Enver Paşa ile birlikte Basmacı Hareketi'nin içinde yer aldı. Avrupa'nın çeşitli üniversitelerinde ders verdikten sonra 1939'da Türkiye'ye gelerek İstanbul Üniversitesi'nde "Umumi Türk Tarih Kürsüsü"nü kurdu ve ordinaryus profesör oldu. 1970 yılında İstanbul'da vefat etti.

- 1922'de başlayan Sovyet genel saldırısında Enver Paşa'nın şehit edilmesi üzerine mücadele zayıflamıştır.

Enver Paşa (1 Ocak 1881- 4 Ağustos 1922)

- 1924'te başlayan Basmacı Hareketi'nin ikinci devresinde mücahitler silâh buldukça mücadeleye devam ettiler. Bu mücadeleler de 1935'e kadar sürdü ve bu tarihte Ruslar Basmacılık harekâtın kesin olarak son verdiler.

Kırım ve Ahıska Türkleri 1944'te Stalin tarafından iki saat içinde vagonlara doldurularak, Kafkasya'dan Orta Asya'ya sürüldü.

- ✳ Basmacı Hareketi'nin başarıya ulaşamamasında, arasında Korbaşi denen Türkistanlı liderlerin kendi aralarında düzenli bir birlik ve merkezî bir kumandanlık kuramamaları, savaşlarda tank, uçak, top ve zehirli gaz gibi silâhlar kullanan Ruslara karşı mücahitlerin makineli tüfeklerinin bile olmayışı ve nihayet dışarıdan yardım alamamaları etkili olmuştur.

SSCB: 30 Aralık 1922 yılında Rusya, Ukrayna, Belarus ve Kafkas Cumhuriyetlerinin katılımıyla Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği kuruldu. 1985 yılında Gorbaçev iktidarından sonra **Glasnost (şeffaflık)** ve **Perestroyka (yeniden yapılanma)** ile başlayıp 6 yıl süren reformların ardından 1991 yılının sonlarında SSCB resmen dağıldı ve birçok topluluk ayrılarak bağımsızlıklarını ilan ettiler. Ayrılan 15 devletten 12'si **Alma-Ata Deklarasyonu ile Bağımsız Devletler Topluluğunu (BDT)** oluşturdu.

Perestroyka (Yeniden yapılanma): SSCB'nin ekonomik, siyasal ve diplomatik gücünü, uluslar arası işbirliğine giderek arttırmaktı. Mihail Gorbaçev 1885'te Komünist Partisi Genel Sekreterliğine geldikten sonra bu reform politikasına başlamıştır.

Glasnost (Şeffaflık): Sovyetlerin son dönemlerinde Gorbaçev'in liderliğinde ülkede demokratikleşmeye doğru atılan adımdır. 1985'te başlar. Sovyetlerin dağılmasıyla son bulur. Çernobil faciasından sonra Sovyet toplumunun devlete ve yöneticilere güven duyulmasında aracı olmuştur. Gorbaçev'e göre sosyalizmi işlemez hale getiren uygulamaların sona erdirilmesi, herkese söz hakkı tanınmasıdır.

Alma-Ata Deklarasyonu (Bildirgesi) (21 Aralık 1991)

SSCB dağıldıktan sonra Kazakistan'ın Alma-Ata şehrinde bir araya gelen cumhuriyetler yaptıkları görüşmeden sonra yayınladıkları deklarasyonla Bağımsız Devletler Topluluğunun kurulduğunu ilan ettiler. Bu devletler arasında Azerbaycan, Kırgızistan, Beyaz Rusya, Ermenistan, Kazakistan, Moldova, Özbekistan, Tacikistan, Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Gürcistan yer alır. Amaç SSCB'nin dağılmasıyla daha önce etkili olduğu bölgeyi güçlü tutmaktır. Gürcistan 2008'de çeşitli nedenlerle ayrıldı. Bu deklarasyonla;

- BDT ortak siyasi ve ekonomik güce sahiptir.
- Uluslar arası barışı, insan haklarını ve özgürlükleri korumak
- Uluslar arası hukuka saygılı olmak maddeleri kararlaştırıldı.

ORTADOĞU'DAKİ GELİŞMELER

a) Ortadoğu'nun Tanımı ve Önemi

Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarının kesişme bölgesinde yer alır. Rusya Federasyonu, doğudan Hindistan, güneyden Hint Okyanusu, güneybatıdan Afrika ülkeleri ve kuzeybatıdan ise Avrupa ülkeleriyle sınırlıdır. Bugün bölgede, 18 ayrı bağımsız devlet bulunmaktadır.

Ortadoğu'nun,

- Dünya petrol rezervlerinin %80i, doğalgaz rezervlerinin ise yaklaşık %50 sine sahip olması
- Önemli su yatakları (Fırat, Dicle, Asi) ve su yollarına (Süveyş Kanalı, Hürmüz Boğazı, İstanbul ve Çanakkale Boğazları) sahip olması,
- Üç büyük ilahi dinin kutsal kentlerinin bölgede bulunması gibi özellikler Ortadoğu'nun stratejik ve jeopolitik önemini artmasına yol açmıştır. Bu yüzden bölge 19. yüzyılın başlarından itibaren büyük devletlerin bölge üzerinde siyasi üstünlük kurma çabalarının yoğunlaşmasına sebep olmuştur.

b) Ortadoğu'nun Paylaşılması

I. Irak: San Remo Konferansı ile Musul dâhil Irak'ın İngiliz Mandasına girmesi kabul edilmiştir. İngiltere Suriye krallığından indirilen kral Faysalı yaptırdığı bir referandumla Irak Kralı seçmiştir. Ancak Irak'ta feodal bir yönetim tesis etmek isteyen İngiltere bu amacı milletçiler tarafından tepkiyle karşılanınca bu tutumundan vazgeçerek 1922 yılında Irakla bir antlaşma imzalamıştır. Bu

antlaşma İngiltere'ye Irak'ın iç ve dış işlerinin idaresinde geniş yetkiler vermektedir. Bu antlaşma Irak milliyetçilerinin baskısını hafifletmeyince, 14 Aralık 1927 de, Irak üzerindeki kontrolünü biraz daha gevşeten ikinci bir antlaşma yaptı. Nihayet 30 Haziran 1930 Antlaşması ile Irak'a tam bağımsızlık verdi. Ancak bu antlaşma ile İngiltere ile Irak dış politikada daima birbirlerine danışacaklar, bir saldırı halinde İngiltere Irak'a yardım edecek ve Irak ordusunu İngiltere yetiştirecekti.

Şerif Hüseyin

Sykes – Picot Antlaşması (9 Mayıs 1916)

Zengin petrol yataklarının bulunduğu Orta Doğu'ya hâkim olmak isteyen İngiltere, Mac Mahon gizli antlaşmasıyla Mekke Şerifi Hüseyin'in desteğini kazanmış ve Arapları Osmanlıya karşı ayaklanmayı başarmıştır. İngiltere'nin bu şekildeki Orta Doğu'da hâkimiyet kurması Fransa'nın tepkisini çekmiş ve Rusya'nın onayı ile İngiltere ve Fransa arasında Sykes – Picot antlaşması imzalanmıştır.

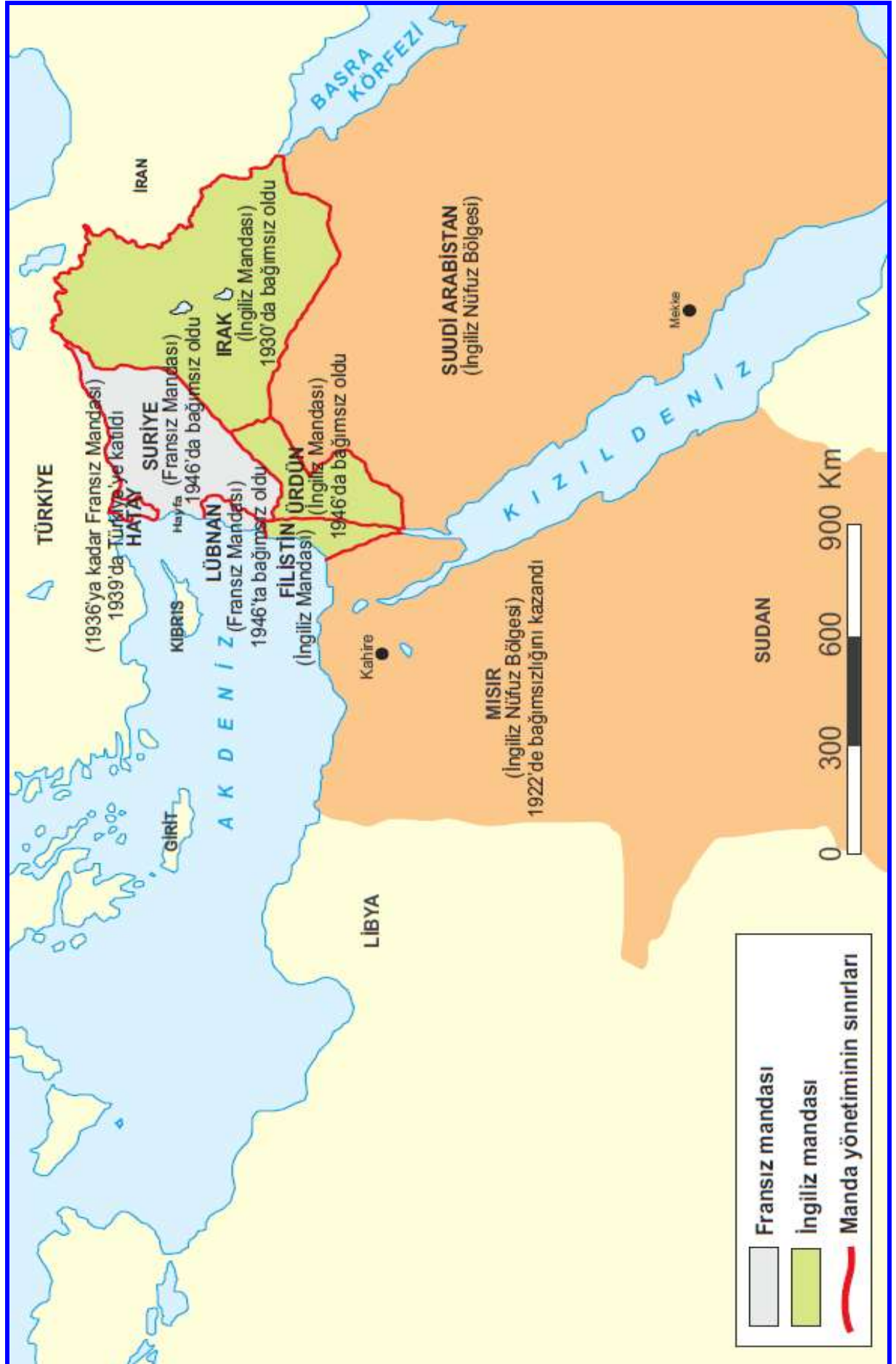
Rusya'ya; Trabzon, Erzurum, Van ve Güneydoğu'nun bir kısmı

Fransa'ya; Doğu Akdeniz, Adana, Antep, Urfa, Musul ve Suriye kıyıları

İngiltere'ye; Hayfa ve Akka Limanları, Irak'ın ortası ve güneyi verilmiştir.

✳ Bunun yanında Arap Yarımadası ve çevresinde Arap devletleri konfederasyonu veya İngiltere ve Fransa'nın kontrolünde bir Arap devletinin kurulması, İskenderun limanının serbest olması, Filistin'de uluslararası bir yönetimin kurulması kararlaştırıldı.

ORTA DOĞU'DA MANDA YÖNETİMİNİN SINIRLARI

II. Suriye ve Lübnan: San Remo Konferansı Filistin'i Suriye'den ayrılması ve Suriye ve Lübnan Fransız mandasına verilmesi kabul edilmiştir. Ancak Suriye halkı manda yönetimini benimsemeyerek mücadeleye başlamış ve bu mücadele 1936'ya kadar devam etmiştir. Ancak Faşizmin iktidara geldiği İtalya'nın Akdeniz'deki tehdidi artınca Fransa 1936 Eylülünde Suriye ve 1936 Kasımında da Lübnan ile ittifak antlaşmaları yaparak her iki memleketten çekilmeyi kabul etti.

III. Filistin: İngiltere San Remo Konferansı'ndan sonra Filistin'in Suriye'den ayrılarak manda altına almıştır. Ancak **Balfour Deklarasyonu'ndan** sonra İngiltere'nin bölgede Yahudi Devleti'nin kurulmasını destekleyen bir tutum izlemesi günümüze kadar süren Filistin Sorunu'nu ortaya çıkarmıştır.

IV. Mısır: İngiltere, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde ve I. Dünya Savaşı sırasında Mısır üzerinde hâkimiyet kurma çabası Mısır milliyetçilerinin muhalefetiyle karşılaşmıştır. Said Zaglül'ün 1919 başlarında kurduğu Vafd Partisi bütün memlekette ayaklanma ve gösterilere başvurarak, İngiltere'ye karşı milliyetçi hareketin öncülüğünü ele almıştır. Ancak Zaglül ve diğer ayaklanma liderlerinin sürgüne gönderilmesi İngiltere'ye bir yarar sağlayamayınca **28 Şubat 1922 de yayınladığı bir deklarasyonla**, Mısır'ın bağımsızlığını ilan etti ve Hidiv I. Fuat da bu deklarasyonu kabul ile Kral (Melik) unvanını aldı. İngiltere Mısır'ın bağımsızlığını ilan etmekle beraber, Mısır'ın Süveyş Kanalı'nın ve Mısır'daki yabancıların haklarının savunmasını üzerine alıyor ve Sudan üzerindeki kontrolünü elinde tutuyordu.

Mısır'ın Bağımsızlığında önemli rol oynayan Mısır milliyetçisi Saad Zaglül

V. Arabistan: 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklanan Vahhabi mezhebine bağlı olan Suud'lar I. Dünya Savaşı'ndan sonra Mekke şerifi Hüseyin ve oğlu Ali'yle mücadele ederek Arabistan'a egemen olmuşlardır. Abdülaziz İbni Suud, 1926 Ocak ayında kendisini "Hicaz Kralı" ilan etti. 1932'de de bütün bu topraklar üzerindeki Suud egemenliği Suudi Arabistan Krallığı adını aldı. Suudi Arabistan 1933 ve 1936 da Amerikan petrol

şirketi Aramco'ya (Arabian-American Oil Company) petrol imtiyazları vermiştir ki, bu Birleşik Amerikan'ın Orta Doğu'ya girmesi bu şekilde olmuştur. Yemen ise Osmanlı Devleti'nin yıkılmasından sonra fiilen bağımsız olmuştur.

VI. İran: 1907 Anlaşması ile İran, İngiltere ile Rusya arasında nüfuz bölgelerine paylaşılmıştı. Çarlık Rusya'nın yıkılmasından sonra İngiltere tek başına İran üzerinde nüfuz kurma yoluna gitti ve İran'a 9 Ağustos 1919 da bir antlaşma imzaladı. Bu antlaşma ile İngiltere, İran'ın idare ve askeri teşkilatını düzenleme görevini üzerine alıyor ve ayrıca İran'a teknik ve mali alanlarda yardım vaad ediyordu. Ancak 1925'te Kaçar Ailesi'nin egemenliğine son veren **Ahmet Rıza Pehlevi** kendisini Han ilan etti. Bundan sonra Rıza Şah geniş ve köklü reformlar yaparak memleketi batılılaştırma politikasını izlemiş din adamlarının etkisini kıramamakla beraber eğitimde ve askeri alanda önemli reformlar yapmış ve kapitülasyonlara son vermiştir. Kendisine Türkiye'yi örnek alan Rıza Şah Atatürk ve Türkiye ile yakın ve samimi münasebetler kurdu.

JAPONYA'DAKİ GELİŞMELER

a) Meiji Restorasyonu (1868–1912)

- 1850'li yıllara kadar diğer ülkelerle birkaç olay dışında çok fazla münasebet kurmayan Japonya'da imparator **Mutsihito'nun** hükümdarlığı dönüm noktası olmuştur.
- Mutsihito tahta geçtikten sonra Japonya'yı batıya açacak köklü ve kalıcı reform süreci başlamıştır. Bu yüzden bu döneme **Meiji (Aydın Hükümet Çağı)** denir.
- Ancak bu reformlar önce halk ve aristokrat savaşı bir sınıf oluşturan Samurai'ler tarafından tepkiyle karşılanmış fakat hükümetin kararlı tutumunun sonucunda reformlar hayata geçirilmiştir.

Bu dönemdeki önemli gelişmeler

- Takvim değiştirildi. Giyinme şekli batı tipine göre düzenlendi.
- Avrupa'ninkine benzer bir bankacılık sistemi getirildi.
- Bilhassa İngiltere ile yaptıkları mal ithalatı antlaşmalarına, alışılmadık maddeler koydurdular. Belli bir miktar dış alım için, belli sayıda insanına İngiltere'nin ihtisas düzeyinde eğitim vermesini istediler.

- Çağdaş bir düzenli ordu kurulmuş, subaylar eğitim için Batılı ordu ve donanma akademilerine gönderilmiştir.
- 1872 de çıkarılan bir kanunla kadın ve erkek her Japon için ilköğretim zorunlu oldu.
- 1871 de ilk gazete yayınlandı. 1873 de mecburi askerlik sistemi kabul edildi.
- 1871 de "Daymiyo" denen derebeylik sistemine son verilerek ülke çağdaş bir şekilde idari bakımdan organize edildi.
- 1870 de ilk demiryolu yapımına başlanmış iken, yirmi yıl sonra, 1890 da demiryollarının uzunluğu 7200 kilometre idi.
- 1868–1898 arasındaki otuz yıllık devrede 2190 fabrika yapıldı.
- Yeni Anayasa, Almanya devlet yapısı ve Fransa Anayasasına göre uyarlanmış 1889'da ilan edilmiştir.
- Kast düzeni kaldırılmış, toprak ve vergi düzeltimi gerçekleştirilmiştir.
- Millet Meclisi, Siyasal partiler ve Danışmanlar Kurulu oluşturulmuştur.
- Şintoculuk dini yaygınlaştırılmaya Budacılık bastırılmaya çalışılmıştır.

Mutsihito

- ✳ 19. yüzyıldan itibaren dışa kapalı politikasına son veren Japonya, ABD'nin yanı sıra Avrupalı devletlerle olan ticari ilişkilerine önem vermiş ve büyük bir değişim içerisine girmiştir. Japonya değişim sürecinde öz kültürünü korumuş ve körü körüne bir taklitçilik politikası izlememiştir.

b) Japonya - Çin ve Japonya - Rusya Savaşları

- Meiji Restorasyonu ile güçlenen Japonya 1894 yılında Kore'yi ele geçirmek için Çin'le savaşmıştır.
- Japonya **1904–1905** yıllarında İngilizlerden destek alarak Mançurya'da Ruslara saldırdılar. Rusları yendiler.
- Japonya'nın Uzakdoğu Asya'da yeni bir güç olarak ortaya çıkması İngiltere ve ABD'nin bu ülkeyle ilişkilerine belirleyici bir etki yapmış, Japonya'yla ilişkilerini güçlendirmeye özen göstermelerine yol açmıştır. Bu durumun etkisiyle Japonya yabancı devletlere verdiği kapitülasyonları kaldırma fırsatı bulmuştur. Aynı zamanda I. Dünya Savaşı'nda bu durumdan yararlanarak Alman sömürgelerini ele geçirmeyi başarmıştır.

1929 EKONOMİK BUHRANI

1929 yılında Amerika'da başlayan ve tüm dünyayı uluslararası ekonomik durgunluk ve krize denir.

a) Krizin Sebepleri

- Amerikan ekonomisinin büyük bölümünün holdinglere dayanması
- Bankacılık sisteminin kötü yapılandırılmış olması, şirket ve bankalarda yeterli denetimin yapılmaması

- Başkan Hoover yönetiminin tecrübesiz olmasından dolayı krize zamanında ve etkili şekilde müdahale edememesi

- Amerika'nın o dönemde dünyanın en önemli kredi veren ülke durumunda bulunması ve I.Dünya Savaşı'nda verdiği kredileri geri alamaması

b) Krizin Gelişmesi

- New York Borsası 1928 yılının başından 29 yılı Ekim ayının başına kadar olan süreçte gittikçe yükseliyor ve yüksek fiyat/kazanç oranı getiriyordu. Ancak 3 Ekim 1929 tarihine gelindiğinde, yukarıda sayılan sebepler doğrultusunda borsanın ilerlemesi durmuş hatta birkaç büyük holdingin hisse senetleri düşmüştü. Bu düşüş 21 Ekim günü yabancı yatırımcıların hisse senetlerini ellerinden çıkarmalarıyla hızlandı ve "**Kara Perşembe**" olarak anılan 24 Ekim 1929 Perşembe günü borsa dibe vurdu.

"İş Aranıyor..." Pankartıyla görünen Amerikalılar

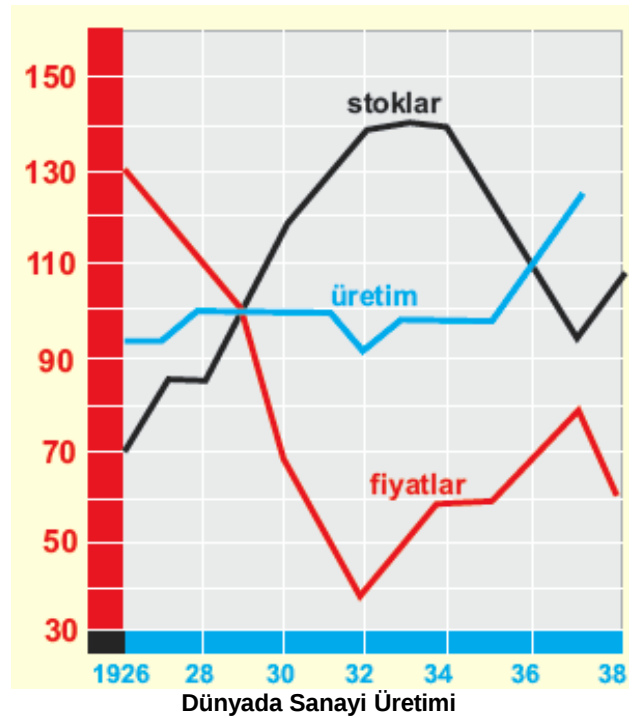
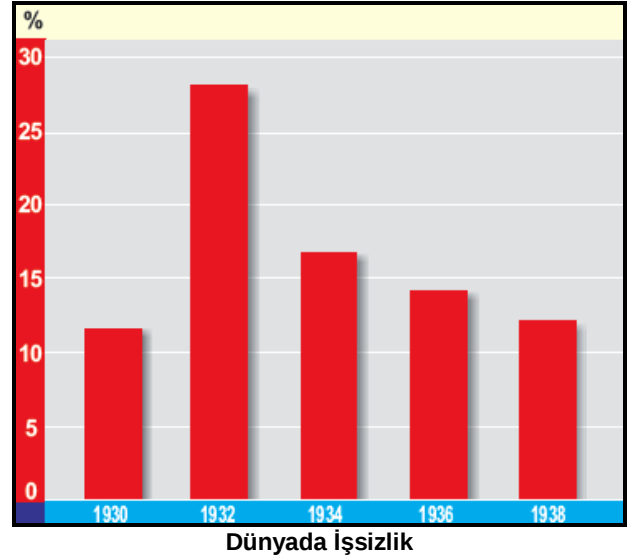
- Bu hızlı çöküş 4,000 kadar bankanın batmasına, birçok insanın mal varlığını kaybetmesine sebep oldu.
- Amerikan ekonomisini vuran bu kriz Amerika'nın ithalat ve ihracat yaptığı ülkeleri ve dünya bankacılık sistemini de olumsuz yönde etkileyince krizin etkileri önce Avrupa'yı daha sonra tüm dünyayı vurdu.

1929 ekonomik krizi

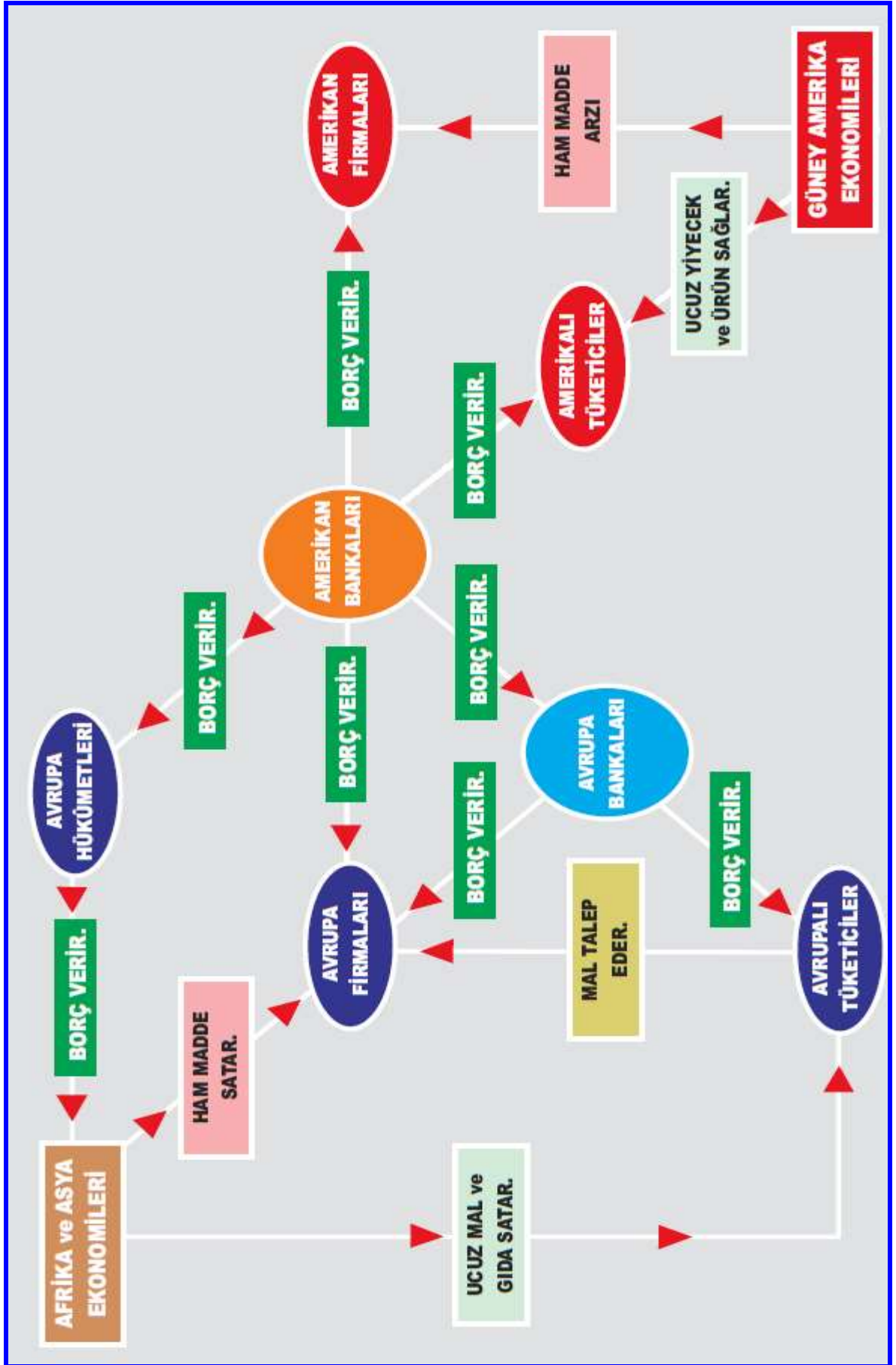
c) Krizin Sonuçları

Bunalım dünyada 50 milyon insanın işsiz kalmasına, yeryüzündeki toplam üretimin %42 oranında ve dünya ticaretinin de %65 oranında azalmasına neden olmuştur.

1929 yılında başlayan Dünya Ekonomi Buhranı'ndan Sovyetler Birliği çok fazla etkilenmemiştir. Geniş çaplı bir planlama ile ekonomisini büyüten SSCB oldukça güçlenmiştir.

1930 'LARDA DÜNYA EKONOMİSİNİN İŞLEYİŞİNİ GÖSTEREN ŞEMA

d) Krizin Türkiye'ye Etkileri

- 1930–1933 yılları arasında ithalatta hızlı bir daralma yaşanmıştır.
- İhracat gelirlerinin azalması ve ticaret açığı sorununun önem kazanması, 1929–1930 yıllarında iktisat politikasında önemli değişikliklere yol açmıştır.
- Türk hükümeti, 1930 taksitini ödeyemeyeceğini anladı ve Duyun-u Umumiye İdaresini yeni bir anlaşmaya zorladı.
- Merkez Bankası kurma kararı alındı ve bu da yeni dış kredi bulma gereksinimini artırdı.
- Türkiye de üretilen pamuğa karşı dış talebin Dünya buhranı nedeniyle zayıfladığı bir dönemde kurulan devlet tekstil fabrikaları pamuğa karşı iç talebi büyük ölçüde genişletti.

- Tarım ürünlerinin fiyatlarında hızlı bir düşüş görüldü.
- Ziraat Bankası ve gelişmekte olan kooperatifler, köylüler borçlarını ödemekte güçlük çektikleri için, ciddi sıkıntılarla karşılaştı.
- Mali kriz içine giren hükümet, 1930 yılında, makine kullanan çiftçilere uygulanan vergi iadesini, traktör başına belli bir tazminat ödenmesi koşuluyla kaldırdı.
- Krizden tüm dünya gibi olumsuz etkilenen Türkiye ekonomisini güçlendirebilmek amacıyla ithalat ve ihracatını artırıcı politikalar izlemeye başlamıştır.
- Türkiye 1933'de dış ödemelerde uygulamasına başlanan kliring ve takas sistemini uyguladı. (Kliring sistemi malını alanın, malını alma ilkesine dayanır.)

Yerli malını teşvik etmek için İhâp Hulusi'ye hazırlanmış afişler.

- İhraç mallarının standardizasyonuna önem verilerek, ihracat bu yönden de teşvik edildi. 10 /06/1930 tarih ve 1705 sayılı Kanun ile hükümete tedbir alma yetkisi verilerek, ihraç edilen fındık ve yumurtadan başlayarak, ihraç mallarında kalite kontrolüne gidildi. Bu kontrolü yapması amacıyla Türk Ofis kurulmuştur.
- Türk Ofis'e kontrol ve teftiş görevi yanında piyasa araştırmaları yapma, uluslar arası ticaret ve ödeme anlaşmalarını hazırlama görevi verildi.

Bu tedbirlerin sonucunda: ihracatla ithalat arasındaki denge 52 seneden beri ilk defa 1930 da aktif duruma girdi. İhracat ithalatı aşarak, Türkiye'nin dış ticaret açığı kapandı ve devam eden 9 yıl boyunca ihracat, ithalatın daima üstünde

MİLLETLER CEMİYETİ 10 OCAK 1920

• ABD'nin, I. Dünya Savaşı'na girmeden kabul edilmesini sağladığı Wilson İlkelerinde uluslar arası barışı koruyacak bir kurumun oluşturulması prensibi savaş sonunda hayata geçirilmiştir.

• I. Dünya Savaşı'nın ardından ABD Başkanı Wilson'un çabaları sonucunda dünyada yeni bir savaşın çıkmasının önlenmesi ve barışın korunması amacıyla Milletler Cemiyeti'nin kurulması amaçlandı. Paris Barış Konferansı'nda statüsü belirlenen Milletler Cemiyeti **10 Ocak 1920**'de **Cenevre**'de kuruldu. Kuruluşunda fikir babalığı yapan ABD, senatonun reddi üzerine cemiyete üye olmadı. Türkiye'nin 1932'de davet üzerine üye olduğu cemiyetin üye sayısı 63'e kadar çıkmıştır.

• 20 yıl süreyle dünya milletlerine hizmet veren bu cemiyet tüm çabalara rağmen İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasını engelleyememiştir.

• Cemiyetin başarısız olmasında; Cemiyetin bünyesinde savaşı önleyici tedbirlerde boşlukların mevcut olması, yaptırımların yetersiz olması ve önemli konularda oy birliği prensibinin uygulanması etkili olmuştur.

• Amacı, ülkeler arasında yaşanabilecek sorunları barışçı yollarla çözmek, uluslar arası anlaşmazlıkların savaşa dönüşmesini engellemektir.

• Politik ve hukuki sorunların çözümünü engellemesi, Amerika Birleşik Devletleri'nin Milletler Cemiyetinden ayrılması, önemli bir uluslararası gücün yitirilmesine ve cemiyetin etkinliğini kaybetmesi

• Bir yandan insan haklarını korumaya çalışıp diğer yandan kolonileşme ve manda sisteminin garantisi durumunda olmasının yarattığı çelişki cemiyetin başarısız olmasında etkili olmuştur.

6 Temmuz 1932'de Cemiyet-i Akvam, Türkiye'yi üyeliğe davet etmiş, 9 Temmuz'da TBMM Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne giriş davetini onaylamış ve 18 Temmuz 1932'de Türkiye, Cemiyet-i Akvam'a resmen üye olmuştur.

BARIŞ DÜZENİNİN KORUNMASI ÇABALARI

a) Locarno Antlaşması 1 Aralık 1925

• I. Dünya Savaşı'ndan sonra Fransa'nın, Milletler Cemiyeti'ne rağmen, Almanya'ya karşı güvensizliğinin sürmekteydi. Çünkü Fransa, Versailles Antlaşması ile saptanan sınırları Almanya'nın kabul etmeyeceğini ve ilk fırsatta bunu karşı harekete geçeceğinden kuşkulanıyordu.

Dawes Planı (30 Kasım 1923):

Almanya'nın galip devletlere ödeyecek olduğu tazminatın ABD'li siyasetçi ve maliyeci Dawes başkanlığındaki komisyon tarafından Almanya'nın ekonomik dengelerini bozmadan ödemesini öngörüyordu. Bu planın yürürlüğe girmesinin ardından Locarno dönemi geldi.

• Bu tarihlere Almanya da, tamirat ve tazminat sorununda Fransa ile iyi ilişkiler kurarak, kolaylıklar sağlamak istiyordu. Bu nedenle Alman Hükümeti, Şubat 1925'te, Fransa'ya bir nota göndererek, bir karşılıklı güvenlik paktı kurulmasını önerdi.

• Bunun üzerine Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya arasında, 5 Ekim 1925'te, Locarno'da bir konferans toplandı. Görüşmeler sonunda, 16 Ekim 1925'te, Locarno Antlaşması hazırlandı ve bu, 1 Aralık 1925'te, Londra'da imzalandı.

• Locarno Antlaşması'yla Almanya batı sınırlarının kesinliğini kabul ederken Polonya ve Çekoslovakya sınırlarının kesinliğini garanti etmemiştir. Buna karşı Fransa'nın Polonya ve Çekoslovakya ile ikili antlaşmalar imzalayarak onlara yardım edeceğini kabul etmesi antlaşmanın zaaflar içerdiğini gösterir.

Locarno Antlaşması için delegeler toplantıda

- Konferansa katılan devletleri savaştan korumak ve bu devletlerarasında çıkacak her türlü anlaşmazlığı barış yoluyla çözümlenmek amacıyla yapıldığı belirtilen...

Locarno Antlaşmasına göre:

- 1) Almanya, batı sınırlarının, yani Fransa ve Belçika sınırlarının kesin ve sürekli olduğunu kabul ediyordu. Bu konuda bir anlaşmazlık çıkarsa kuvvete başvurulmayacak, sorun Milletler Cemiyeti'ne götürülecekti. İngiltere ve İtalya da bu statünün kefil olacaktı.
- 2) Bütün anlaşmazlıklar barış yoluyla çözümlenecekti.
- 3) Bu Antlaşma; Almanya, Milletler Cemiyeti'ne üye olur olmaz yürürlüğe girecekti.

- Locarno Antlaşması'yla Almanya: uluslararası işbirliğine girmiş oldu. Alsaz - Lorraine'den kesin olarak vazgeçtiğini dolaylı olarak kabul etti. Antlaşmalardan hemen sonra da, 1926'da, Milletler Cemiyeti'ne üye oldu ve böylece yeniden Avrupa büyük devletleri arasına eşit koşullarla girmiş bulundu.
- Bu suretle, Avrupa'da yeni bir dönem başlamış oldu. Bu antlaşmayla kıtada siyasi gerginlik azaldı. Ancak Hitlerin iktidara gelmesi sorunları tekrar başlattı.

b) Briand - Kellog Paktı (27 Ağustos 1928)

- Locarno Antlaşması'yla kendini tam olarak güvende hissetmeyen Fransa 1927'de de, ABD'ye aralarında hiçbir zaman savaş etmeyeceklerine dair bir ebedi barış pakt yapılmasını önerdi.
- Monroe Doktrini'ne göre tekrar kendi kıtasına çekilen ABD, bu öneriyi Amerika'nın sadece Fransa ile değil, bütün dünya devletleriyle böyle bir paktın yapılmasından ve savaşın kanun dışı ilan edilmesinden yana olduğunu bildirerek cevap verdi.
- Ancak bu öneri Fransa'nın herhangi bir saldırı durumunda müttefiklerine yardım etme yükümlülüğüyle çelişince Fransa Dışişleri Bakanı Briand ile Amerika Dış İşleri Bakanı Kellog arasında diplomatik yazışmalar başladı.
- Dış İşleri Bakanı Kellog'un bu öneriyi İngiltere, Almanya, İtalya ve Japonya'ya da bildirmesi üzerine 27 Ağustos 1928'de Paris'te, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Almanya, İtalya, Japonya, Polonya, Çekoslovakya ve Belçika arasında Kellog Paktı imzalandı.
- Bundan sonra bütün devletler pakta katılmaya davet edildi. Nitekim aynı yıl içerisinde Pakta, Sovyetler Birliği ve Türkiye (resmi olarak 8 Temmuz

1929'da) de dâhil belli başlı bütün devletler katıldılar.

Kellog Paktı'na göre:

- 1) Taraflar, uluslararası anlaşmazlıkların çözümlenmesi için savaşa başvurmayı kınadıklarını ve savaşı birbirleri ile ilişkilerinde ulusal siyasetin bir aracı olarak kabul etmediklerini ve savaştan vazgeçtiklerini, ulusları adına resmen açıkladılar.
- 2) İmzası olan devletler, niteliği ve kökeni ne olursa olsun, aralarındaki anlaşmazlıkların çözümlenmesi için, yalnız barış yollarına başvurmayı kabul etmişlerdir.

- Kellog Paktı ile savunmaya dayanmayan savaş kanun dışı sayılmış ve devletlerarası ilişkilerde barışçı yollara başvurulması esas alınmıştır.

Briand - Kellog Paktı'nın imza töreni

Barışın sürekliliğini sağlamak amacıyla yapılan Locarno Antlaşması, Kellog Paktı ve daha önce kurulmuş olan Milletler Cemiyeti, bundan sonra baş gösteren uluslararası anlaşmazlıklara pratik bir çözüm getirememiş, yeni bir dünya savaşının çıkmasını önleyememiştir.

SAVAŞ SONRASI AVRUPA

a) İngiltere

• İngiltere, savaşın sonunda imparatorluğun en geniş sınırlarına ulaştı. 1929–1930 dünya ekonomik buhranı büyük ölçüde İngiltere'yi de etkisi altına aldı. 1922 yılında bir ayaklanmayla İrlanda, Birleşik Krallıktan ayrıldı ve 1949'da İrlanda Cumhuriyeti kuruldu. İngiltere Hitlerin iktidara gelmesinden sonra Avrupa'da yeni bir savaşın çıkmasını engellemek için **Yatıştırma Politikası (Appeasement)** gütmüştür.

b) Fransa

• I. Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle Almanya'ya karşın kendini güvenceye almak için ittifak kurma yoluna gitmiş, **Locarno Antlaşması** ve **Briand – Kellogg Paketi**'nin imzalanmasına ön ayak olmuştur.

c) İspanya

• 17 Temmuz 1936 – 1 Nisan 1939 tarihlerinde İspanya'da milliyetçiler ile cumhuriyetçiler arasında iç savaş yaşanmıştır. Savaş, 17 Temmuz 1936'da **General Francisco Franco**'nun komutasındaki milliyetçi güçlerin seçimle işbaşına gelen Cumhuriyetçi "Halk Cephesi" koalisyonuna karşı ayaklanmasıyla başlamıştır. Üç yıl süren ve İspanya'da büyük yıkıma yol açan iç savaş, 1 Nisan 1939'da milliyetçilerin zaferi ile sonlanmıştır. Savaşın sonucunda İspanya'da Franco'nun, 1975'deki ölümüne kadar sürecek olan, diktatörlüğü dönemi başlamıştır.

• 1938'den itibaren milliyetçilerin hızlı ilerleyişi karşısında cumhuriyetçiler direndiyse de başarılı olamadı. 1939'da Madrid'in milliyetçiler tarafından ele geçirilmesiyle iç savaş son buldu.

• İktidara gelen Franco yönetimi ilk dönemlerde Batılı devletler tarafından dışlandı. II. Dünya Savaşı'ndan sonra BM, İspanya ile ilişkisini kesti. Soğuk Savaş döneminde kutuplaşmanın önem kazanması Batılı devletleri İspanya'ya yakınlaştırdı. İspanya 1955'te BM'ye, 1958'de Avrupa Ekonomik İş Birliği Teşkilatına girdi. Franco diktatörlüğü yıkıldıktan sonra 1982'de NATO'ya alınmıştır.

İspanya İç Savaşı

d) İtalya

• Birinci Dünya Savaşı'na büyük ümitlerle giren İtalya, yenen devletlerden olmasına rağmen, savaştan yorgun çıkmış ve savaş sonunda yapılan Antlaşmalardan da istediklerinin çoğuna kavuşamamıştı. Bu ise İtalyan 'kamuoyunda müttefiklerine 'karşı bir kırgınlık ve kızgınlık yaratmıştı. İtalya'daki bu durum, 1919'da kurulmuş olan Benito Mussolini liderliğindeki Faşist Partisi'nin işine yaradı. Ağustos 1922'de işçilerin genel greve gitmeleri üzerine, 28 Ekim 1922'de, Mussolini yönetiminde Faşist Partisi Roma üzerine yürüdü. Hükümet, çekilmek zorunda kaldı. Kral III. Vittorio Emanuel de, 30 Ekim 1922'de, 'Başbakanlığa Mussolini'yi getirdi. Böylece İtalya'da Faşist yönetim kurulmuş oldu. Faşist Parti iktidara geldikten sonra **"Bizim Deniz"** politikasını hayata geçirmeye çalışmıştır.

Kara Gömlekliler: İtalya'da Faşist partiye bağlı radikal gruptur. İtalya'da 1922'de işçi grevinin ekonomiyi felce uğratması sonucu Faşist partinin Kara Gömleklileri Napoli'den Roma'ya yürüdü. Darbe yapılmasından çekinen hükümet istifa etti. İtalya Kralı 30 Ekim 1922'de başbakanlığa Mussolini'yi atamak zorunda kaldı.

Scala Nutku: İtalya'da Faşist Lider Benito Mussoli'nin 1926'daki nutkudur.

"Her şey devlet içinde ve devlet için, hiçbir şey devlet dışında ve başka bir şey için değildir. (...) Birey devletle uyumlu olduğu ölçüde önemlidir."

Hitler ve Mussolini bir arada

e) Almanya

• Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Almanya, daha savaşın sonlarında büyük iç sorunlarla karşı karşıya kalmıştı. Bu arada, 1918 Kasım ayı başlarında askeri bir ayaklanma olmuş, 9 Kasım 1918'de İmparatorluğa son verilerek, Cumhuriyet ilan edilmiş ve 11 Kasım'da da mütareke imzalanmıştı.

• Bundan sonra Almanya'daki iç karışıklıklar daha da çoğalmıştı. Grevler, ayaklanmalar sürüyordu. Böylece Almanya, iç politika ve ekonomik yönlerden tam bir kargaşa ve çöküntü içine düşmüştü. Ülke bu durumda iken, 28 Haziran 1919'da, Versailles Antlaşması imzalandı. Bunun getirdiği ağır koşullar, Almanya'nın iç düzenindeki bunalımı daha da çoğalttı.

Kapp Darbesi

Kapp Darbesi, 13 Mart 1920 Amerika doğumlu bir gazeteci olan Wolfgang Kapp'ın önderliğinde Erhardt Tugay'ının Berlin'de 13 Mart 1920'de yönetimi ele geçirerek Kurucu Meclisi dağıttıklarını ilan ettikleri darbe. Kapp Darbesi Berlin'deki işçi ve memurlarını genel grevi nedeniyle başarısız oldu, ancak Almanya'da militarist hareketlerin başladığını gösterdi.

• Fransızlar da, 1923 yılında, Almanların savaş tazminatı ödemeyişlerini bahane ederek Rhur bölgesini işgal ettiler.

Weimer Anayasası (Ağustos 1919) :
I. Dünya Savaşı sonrası Almanya'da demokratik düzene geçilmek için kabul edilen anayasadır.

Nazizm: Almanya'da Ari ırkının 'Germenlerin' üstün ırk olduğunu ileri süren, aşırı milliyetçi ve saldırgan ideolojidir.

1) Nazilerin Yükselişi

• İşte Almanya böyle bir ortamda bulunurken, Nasyonal - Sosyalist Parti (Nazi Partisi) iktidara geldi. Cumhurbaşkanı Hindenburg, 30 Ocak 1933'te, başbakanlığa Hitler'i atadı. Böylece Nazi Partisi iktidara gelmiş oldu.

• Bundan sonra Hitler, meclisi feshederek seçimlere gitti. Ancak, 1933 Mart ayında yapılan seçimlerde Nazi Partisi yine çoğunluğu sağlayamadı. Bununla beraber Hitler, baskı ile Reichstag'dan dört yıl süreyle olağanüstü yetkiler aldı. Bununla, tam anlamıyla bir diktatörlük yönetimi kurmak için harekete geçti. İlk iş olarak da diğer partileri kapattı. Alman ulusunun ekonomik, kültürel ve sosyal hayatını kontrol altına aldı.

Adolf Hitler (Führer – Lider)

Hitler, döneminde dış politikasında ise, Versailles ve St. Germain Antlaşmalarının kaldırılmasını, Almanya'nın sınırları dışında kalmış bulunan bütün Almanların birleştirilmesini ve bir tek devlet altında toplanmasını, «Hayat alanı» elde etmeyi esas almıştı. Versailles Antlaşmasının koyduğu sınırlayıcı durumu ortadan kaldırdı. Arkasından, askersiz alan olan Ren bölgesini işgal etti. Bu da Avrupa'da yeni siyasi sorunlara yol açtı.

2) Hiper Enflasyon

• Hiper enflasyonlar, enflasyon oranlarının çok yüksek olduğu dönemlerdir. Bolivya'da enflasyon 1985'te yüzde 11.000'e ulaştı ve Ukrayna'da enflasyon 1993'te yüzde 10.000'e fırladı. En ünlü örnek 1922-23'te Almanya'nın yaşadığı tecrübedir. Almanya, Birinci Dünya Savaşı'nı kaybetti.

• Düşük hâsıla ve düşük vergi gelirlerine sahip bir savaş sonrası ekonomisinin sorunlarına Fransa ve İngiltere gibi galip ülkeler tarafında yüklenen tazminat ödemeleri eklendi. Alman hükümeti geniş ölçüde para basılarak finanse edilen büyük bir açığa sahipti. Nominal para arzında 1922'deki on altı misli artış, 1923'teki artışla karşılaştırıldığında çok küçüktü.

• Hükümet daha hızlı baskı makineleri almak zorunda kalmıştı. Ocak 1922'de 1 reichmarka mal olan bir içkiyi satın almak için Ekim 1923'te 192 milyon reichmark gerekiyordu. İnsanlar alışverişe gittikleri zaman parayı bir yerden bir yere el arabasında taşıdılar.

Almanya'da Hiper Enflasyonun görülmesiyle markın değeri düştü. Alman marklarını yakarak ısınmaya çalışan bayan görülüyor.

Temmuz 1922	1 dolar	493 mark
Temmuz 1923	1 dolar	353.412 mark
Eylül 1923	1 dolar	98.860.000 mark
Kasım 1923	1 dolar	4.200.000.000 mark
1 litre süt (15.11.1923)		340 milyar mark
1 kilo ekmek (15.11.1923)		580 milyar mark
1 kilo et (15.11.1923)		2,6 trilyon mark

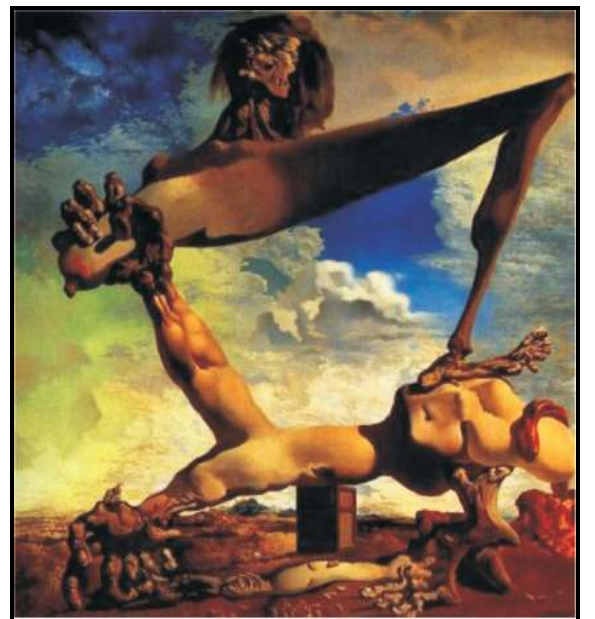
I. Dünya Savaşı'ndan sonra Alman ekonomisi

Yıllar	Sanayi üretimi (endeks 1928=100)		İşsizlik (milyon)
	Tüketim malları	Donatım malları	
1933	90	56	3,7
1934	91	81	2,3
1935	95	81	1,8
1936	100	114	1,1
1937	107	130	0,5
1938	116	144	0,2

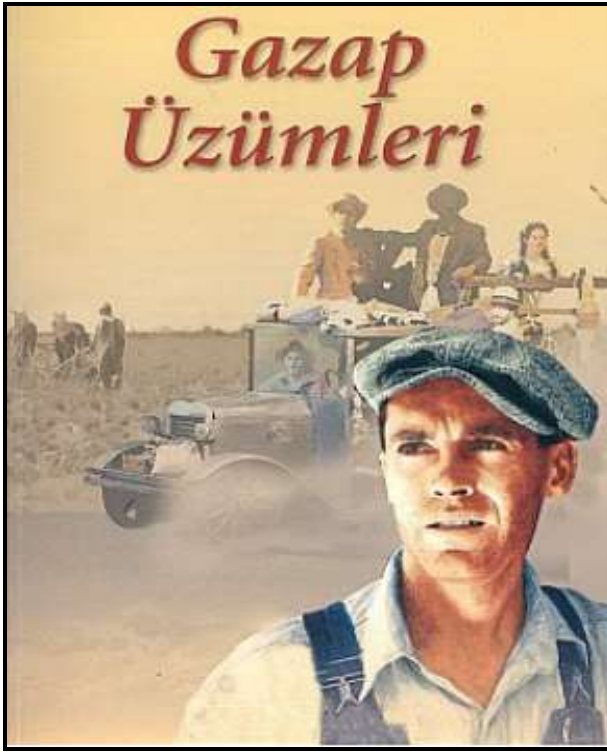
Nazi yönetiminde Alman ekonomisi Georges LANGLOIS, 20. Yüzyıl Tarihi, s. 104. 173

f) Dönemin Önemli Olayları

- Adolf Hitler, Mein Kampf'ı (Kavgam) yayımladı.
- 1929 Alman romancı Erich Maria Remarque'nin "Batı cephesinde yeni bir şey yok"adlı romanı yayımlandı. (Bu eserde Remarque savaşın mutlak kötülüğünü 19 yaşındaki bir askerin gözünden anlatır.)
- 1927 yılında ilk sesli sinema filmi yapıldı. 1895 yılında Lumiere kardeşlerin ilk filmi göstermelerinden beri sessiz sinema gündemdeydi. 1927'den sonraysa sessiz filmler yerlerini yavaş yavaş sesli filmlere bıraktılar.
- Amerikalı Edwin Hubble, Samanyolu'ndaki yıldızları saptadı ve başka galaksiler olduğunu ispatladı.

Salvador Dalí'nin "Sivil Savaşın Anlatımı" konulu tablosu

John Steinbeck Gazap Üzümleri adlı eseriyle tanınır.

➤ SÜRREALİZM (GERÇEKÜSTÜCÜLÜK)

XX. yüzyılın başlarında Avrupa'da ortaya çıkan bir sanat akımıdır. Şair ve ressamlar, I. Dünya Savaşı'nın yol açtığı yıkım karşısında dehşete kapılmış, akılcı tutuma karşı tavır alarak bilinç dışının düşsel dünyasına yönelmeye başlamışlardı. 1924'te yayımladıkları Gerçeküstüçlük Bildirgesi'nde "düşüncenin aklın denetimi olmadan ve ahlak gibi engelleri hiçe sayarak ortaya konması"ni savundular. Yapıtlarında nesnelere alışılmamış biçimlerde betimleyen gerçeküstü sanatçılar, çoğunlukla düşlerin gizli dünyasını dile getirmeye çalıştılar. Bazen de nesnelere kendi doğal ortamlarından çıkartarak şaşırtıcı, düşsel bir ortama taşıdılar. Gerçeküstü ressamlar insanların ruhsal durumlarını ve davranışlarını akıl, mantık, töre, din ve toplumsal baskılardan özgür kılarak tuvale yansıttılar. Gerçeküstüçlük akımıyla neredeyse özdeşleşen, Salvador Dali (1904-1989) anılarından ve düşlerinden esinlenerek yaptığı resimlerinde eriyip akan saatler, gövdesinde çekmeceler taşıyan insanlar, boşlukta uçan eşyalar yer alır. Gerçeküstüçlük hiçbir ortak kuram ya da birlik olmaksızın, sanatçıların bireysel tavırları doğrultusunda kendi kendine gelişen bir sanat akımı olmuştur.

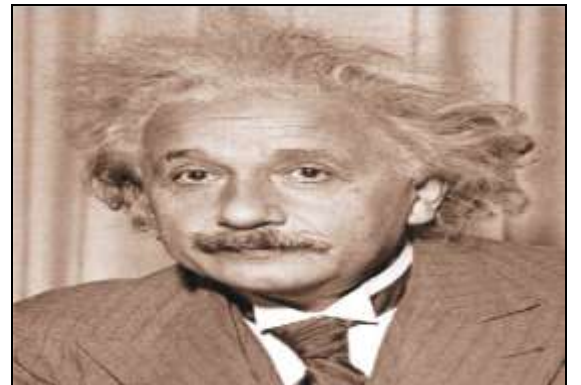
THÉMA Larousse, c. 5, s. 116-117

Önemli Buluşlar

1895	Sessiz sinema
1916	Genel Görelilik Teorisi
1919	Nükleer protonun bulunması
1920	ABD'de ilk radyo yayınının yapılması
1921	Tüberküloza karşı BCG aşısı
1922	İnsülinin ayrıştırılması
1926	İlk başarılı roket denemesi
1927	İlk sesli sinema
1929	Penisilin bulunması
1931	Pozitif elektronun bulunması
1932	Elektron mikroskobunun geliştirilmesi
1934	Pozitif nötronun bulunması
1935	Radarın geliştirilmesi
1939	Uranyum fizyonu

Albert Einstein: 1922'de Nobel Fizik Ödülünü kazandı. Yaptığı çalışmalarla bilim dünyasında yeni bir çığır açan Einstein hem modern fiziğin temellerini atmış hem de bilim adamı tiplerinin en önemli simgesi haline gelmiştir.

- Özel Görelilik Teorisi (1905), Görelilik (İngilizce çevirileri 1920 ve 1950), Genel Görelilik Teorisi (1916), Brown Devrimi Teorisi Üzerine Araştırmalar (1926), ve Fiziğin Evrimi (1938)

Albert Einstein

• Yabancı ülkelere birçok gezi yapmakla birlikte 1933'e kadar Berlin'de yaşadı. Almanya'da yönetime gelen Nasyonal Sosyalist (Nazi) rejimin ırkçı tutumu nedeniyle, pek çok Musevi asıllı bilim adamı gibi o da Almanya'dan ayrıldı. Fransa, Belçika ve İngiltere üniversitelerinde ders verdi.

• Son olarak Amerika Birleşik Devletleri'ne giderek Princeton Üniversitesi kampüsünde etkinlik gösteren Institute for Advanced Study'de (İleri Araştırma Enstitüsü) profesör oldu. 1940 yılında Amerikan yurttaşlığına geçti. 1955'te Princeton'da öldü. Fizik alanındaki çalışmaları modern bilimi büyük ölçüde etkiledi. Özellikle zaman ve uzay için düzenlenmiş bağıllık (izafiyet) teorisyle tanındı.

Söylediği güzel bir söz vardır.

"Ben atomu iyi bir şey için keşfettim, insanlar atomla birbirlerini öldürüyorlar."

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASI

a) Temel İlkeler

- Milli Bağımsızlıktan ödün vermemek ve milli gücümüze dayanmak,
- Milli sınırlarımıza bağlı kalmak
- Misak-ı Milli'den taviz vermemek
- Devletlerarası anlaşmazlıkları ve iç sorunları barış yoluyla çözmek (Yurtta Sulh, Cihanda Sulh)
- Dünya barışına katkıda bulunmak
- Ulusun hayatı tehlikede olmadıkça savaşa girmemek
- Diğer devletlerin içişlerine karışmamak ve kendi içişlerimize karışılmasına fırsat vermemek
- Lozan Barış Antlaşmasından sonra ülkenin yararlarının sarılabilmesi ve inkılâpların başarıya ulaşabilmesi için Atatürk'ün Yurtta Barış, Dünya Barış sözünü ilke edinerek barışçı bir politika izlemeye çalıştı.

Türk Heyeti Lozan Konferansında

b) Atatürk'ün II. Dünya Savaşıyla ilgili Görüşleri

- Atatürk 1930'lu yıllarda ileri görüşlülüğü yeni bir dünya savaşının çıkacağını ortaya koymuş ve Avrupa'daki gelişmelerin sonuçlarını açık bir şekilde ifade etmiştir.
- Atatürk aşağıdaki sözleriyle Avrupa'daki gelişmelerin ortaya çıkardığı tehlikeleri ve yeni bir savaşın adımlarını açık bir şekilde ifade etmiştir.

" Çok zaman geçmeden Avrupa'da bir fırtına kopacak, bu müthiş kasırga, dünyanın her tarafına yayılacak ve insanlık umumî bir harp felâketinin bütün kötülükleri ile bir kere daha karşılaşılacak..."

"Eğer Mussolini, gelecekteki bir harpte İtalya'nın görünürdeki heybet ve azametini, harp haricinde kalmak suretiyle, gerektiği şekilde istismar edebilirse, barış masasında başlıca rollerden birini oynayabilir. Fakat korkarım ki İtalya'nın bugünkü şefi, Sezar rolünü oynamak hevesinden kendisini kurtaramayacak ve İtalya'nın askerî bir kuvvet yaratmaktan, henüz çok uzak olduğunu derhal gösterecektir."

c) Milletler Cemiyeti'ne Giriş (18 Temmuz 1932)

- Milletler Cemiyeti sürekli büyük devletlerin çıkarlarını koruduğundan Türkiye, cemiyete girmeyi düşünmemiştir. Musul Meselesi'nde de Milletler Cemiyeti İngiltere'ye taraf olmuştur. Türkiye, İngiltere'nin geniş nüfuzu altında bulunan Milletler Cemiyeti'ne güvenle bakmadığından bu teşkilata üye olma hususunda bir talebi yoktu.
- Ancak 1930'lu yılların başından itibaren İngiltere ve Fransa'yla ilişkilerin normalleşmeye başlaması, uluslar arası alanda işbirliğine verilen önemin artmasından dolayı Milletler Cemiyeti'ne üyeliğe olan isteksizliği ortadan kaldırmıştır.
- 1932 Temmuz'unda İspanya'nın teklifi, Yunanistan'ın desteğiyle Türkiye Milletler Cemiyeti'ne üye olmuştur (18 Temmuz 1932). Böylece " Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesi için önemli bir adım atılmıştır.

WELCOME TO THE TURKISH DELEGATION.

Atatürk ve Türk Milleti

Dünyanın en büyük uluslararası topluluğuna Türkiye'nin katılımı için yapılan öneri karşısında Gazi Mustafa Kemal şöyle dedi:
"Başvurmayı düşünmüyoruz, fakat davet ederlerse katılırız."
Topluluk, "Başvurma zorunluluğunu" uygulamaktan ilk kez vazgeçti ve 43 üyenin oybirliğiyle, Türkiye'nin topluluğa davet edilmesine karar verdi.
Bu davet üzerine Türkiye, Milletler Cemiyeti'ne katılmayı kabul etti.
Yıl 1932 idi.

Davet ederlerse katılırız

d) Balkan Antantı (9 Şubat 1934)

- 1933'te Almanya'da Nazilerin iktidara gelmesi ile Balkanlar'da Almanların tehdidi arttı. İtalya ile Almanya arasında kurulan ittifakın Balkanlardaki devletleri tehdit etmesi üzerine Türkiye, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya arasında işbirliği sağlandı.
- 9 Şubat 1934'te devletlerarasında yapılan ittifakla Balkan Antantı kuruldu. Türkiye böylece batı sınırlarını güvence altına alma konusunda önemli bir adım atmıştır.
- **Balkan Antantına göre;** devletler birbirlerinin toprak bütünlüğün tanıyacak ve birbirlerinin içişlerine karışmayacaktır. Ayrıca birbirlerine haber vermeden herhangi bir Balkan devletiyle siyasi bir antlaşma yapmayacaklarını kararlaştırmışlardır.

Balkan Antantını imzalayan dört dış işleri bakanları, Atina'daki bir toplantı esnasında
(En soldaki Dr. Tevfik Rüştü Aras)

e) Akdeniz Paktı (Ocak 1936)

İtalyanların 1936 yılı civarında Avrupa ve orta doğudaki olumsuz etkinliklerinin artması üzerine, Fransa ile anlaşan İngiltere, bir İtalyan saldırısı karşısında İspanya, Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye'ye garanti verdi. İspanya bunu reddetti. Diğer ülkeler bu garantiyi kabul etti. Bu üç devlet de İngiltere'ye garanti verdi. Buna Akdeniz Paktı adı verilmiştir. ,

f) Montrö Boğazlar Sözleşmesi (20 Temmuz 1936)

- Avrupa'da ortaya çıkan savaş tehlikesine karşı Türkiye, 10 Nisan 1936'da Boğazlar üzerindeki sınırlamaları kaldırmak amacıyla Lozan Antlaşması'nı imzalayan devletlere birer nota gönderdi. Türkiye bu notada savunmasının ve egemenlik haklarının korunması için Boğazlarla ilgili hükümlerin düzeltilmesini istemiştir. Türkiye'nin bu isteği ilgili devletler tarafından olumlu karşılanmıştır.
- İsviçre'nin Montreux (Montrö) şehrinde bir konferans toplandı(22 Haziran 1936). Bu konferansa Türkiye, İngiltere, Fransa, Sovyetler Birliği, Japonya, Yunanistan ve Yugoslavya devletleri katıldı. Konferans sonunda Montrö Boğazlar Sözleşmesi imzalandı (20 Temmuz 1936). İtalya'da iki yıl sonra bu sözleşmeyi tanıdı.

Montrö zaferinin basına yansması

Montrö Sözleşmesi'ne göre:

1. Lozan Antlaşması'nda kurulmuş olan Boğazlar Komisyonu kaldırılarak bütün yetkileri Türkiye Cumhuriyeti'ne devretmiştir.
2. Lozan Antlaşması ile Boğazların iki yanında askersiz duruma getirilen yerlerde, Türkiye asker bulundurabilecek ve tahkimat yapabilecektir.
3. Ticaret gemilerinin her iki yönde Boğazlardan geçişi serbest olacaktır.
4. Savaş gemilerinin geçişi ise zaman ve ağırlık bakımından sınırlandırılacaktır.
5. Türkiye, savaşa girer veya bir savaş tehlikesi ile karşılaşarsa Boğazları istediği gibi açıp kapatabilecektir.

- Boğazlarda asker bulundurulması ile Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de önemi artmış ve milletlerarası dengede önem kazanmıştır.
- Egemenlik haklarımızı sınırlandıran hükümler kaldırılmıştır. Ancak Türkiye'nin Boğazlarda tek başına söz hakkına sahip olması II. Dünya Savaşı'ndan sonra Boğazlarda üs sahibi olmak isteyen SSCB ile Türkiye arasındaki ilişkileri olumsuz etkilemiştir.

g) Sadabat Paktı (9 Temmuz 1937)

- Irak'ın 1930'da İngiltere'ye bazı imtiyazlar vererek bağımsızlığını kazanmasının ardından İngiltere'ye olan bağımlılığını azaltmak amacıyla Türkiye ve İran'a bir saldırmazlık antlaşması önermişti. Irak kralı ve başbakanlarının Türkiye ziyaretleri Türkiye ile Irak arasındaki ilişkileri güçlendirdi. Kral Faysal Türkiye'yi ziyaret etti. Dönemin Başbakanı Nuri Said Paşa ile Ankara'da zaman zaman görüşmelerde bulunmuştur.
- İran'la sorunları olan ve bu sorunları çözmek isteyen Irak'ın saldırmazlık antlaşması imzalama fikrini Türkiye, Balkan Antantı'nda olduğu gibi bölgesel bir pakta dönüştürmek istedi. Sadabat Paktı, İran'la Irak arasındaki sınır sorunları, pakta Suudi Arabistan ve Afganistan'ın dahil edilmesi gibi

konulardaki anlaşmazlıkların halledilmesi üzerine 8 Temmuz 1937'de Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında Tahran'da bulunan Şahın Sarayında Sadabat sarayı'nda imzalandı.

- Bu pakta taraflar birbirlerine saldırmadan kaçınmayı ve bölgede barışı korumak üzere iş birliği yapmayı benimsemiştir. Ancak pakta katılan devletler bir savaş durumunda ortak savunma yapmak için anlaşmamış sadece dostluk ilişkilerini güçlü tutma konusunda iş birliğini kabul etmişlerdir.
- Batı'da ve İslam dünyasında olumlu karşılanan pakt II. Dünya Savaşı başlayınca önemini yitirmiştir.

Sadabat Paktı'na göre dört devlet,

1. İlgili devletler birbirine saldırmayacaklar.
 2. Birbirinin iç işlerine karışmayacaklar.
 3. Milletler Cemiyeti'ne bağlı kalacaklar
- Paktın imzalanmasından sonra İngiltere ve ABD'de bu gelişmeden memnuniyet duyduklarını belirtmişlerdir.

Irak Kralı Faysal Türkiye'de (Soldan ikinci)

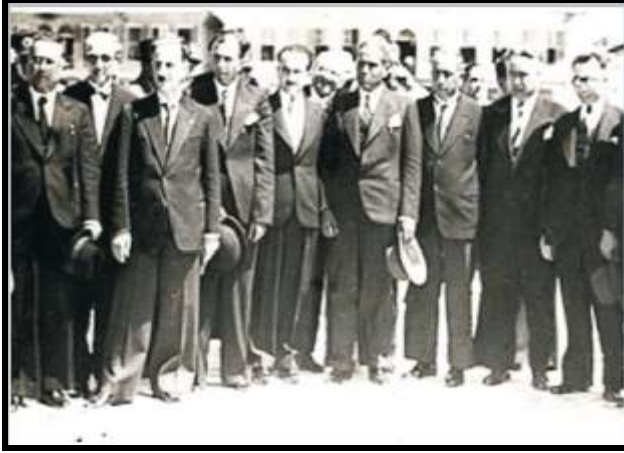
h) Nyon Konferansı Eylül 1937

- Türkiye'nin, İspanya iç savaşı sırasında Akdeniz'deki denizaltı korsanlığı meselesinin ele alındığı Eylül 1937'deki katıldığı konferanstır.

i) Hatay Meselesi 1939

- Kurtuluş Savaşı sırasında **20 Ekim 1921'de** Fransa ile imzalanan **Ankara Antlaşması'na** göre Hatay ve İskenderun için özel bir yönetimin kurulması kabul edilmiş idi. Fransa, Suriye'den çekilirse Hatay ve İskenderun'un kendi geleceklerini belirleme hakları olacak, Türk parası kullanılacak ve Türkçe resmi dil olacaktır.
- Fransa, Alman tehdidi nedeniyle Avrupa politikasına ağırlık vermek zorunda kalınca 1936'da Suriye ve Lübnan'dan mandasını kaldırdı.
- Mustafa Kemal Atatürk, Milletler Cemiyeti ve Fransa'ya bir nota vererek Hatay'ın durumunun yeniden ele alınmasını ve Hatay'a bağımsızlık verilmesini istedi.

- Hatay'ın geleceğinin belirlenmesi için halkoyu yapılmasına karar verildi. Yapılan halk oylamasından sonra 2 Eylül 1938'de bağımsız Hatay Cumhuriyeti kuruldu.

Hatay Devleti Millet Vekilleri

Hatay'ın Anavatanı katılmasının basına yansımaları (24 Haziran 1939)

- Hatay Devleti kurulduktan bir yıl kadar sonra 29 Haziran 1939'da, son toplantısını yapan Meclis'in oy birliğiyle verdiği kararla, Türkiye'ye katılmıştır.
- 30 Haziran 1939'da TBMM bu kararı onadı. 7 Temmuz 1939'da almış olduğu kararla Hatay'ı Türkiye Cumhuriyetinin vilayeti kabul etti.

YURTTA SULH CİHANDA SULH

- I. Dünya Savaşı'nın ardından imzalanan antlaşmalar, Avrupa'da sürekli bir barış ortamı sağlamadığı gibi, yeni bir savaşın da yolunu açtı.
- I. Dünya Savaşı'nda yenilen ve büyük kayıplara uğrayan Almanya'da, Hitler, ırkçı Nazi partisini kurdu. Bir süre sonra iktidarı ele geçirek ülkeyi diktatörlükle yönetmeye başladı. Nazi partisi yönetimindeki Almanya, silahlanmaya hız verdi. Hitler, deniz ve hava kuvvetlerini yeniden kurarak Alman ordusuna büyük bir saldırı gücü kazandırdı.

- Atatürk, Avrupa'daki gelişmelerle ilgili olarak o günlerde şunları söylüyordu:

“Bence, dün olduğu gibi yarın da, Avrupa'nın geleceği Almanya'nın alacağı duruma bağlı bulunacaktır. Olağanüstü bir dinamizme sahip olan 70 milyonluk çalışkan ve disiplinli ulus, üstelik ulusal hırsını kamçılatabilecek siyasi bir akıma kendisini kaptırdı mı, er geç Versay Antlaşması'nı yok sayacaktır.”

“... Milletimizin, güçlü, mutlu ve güvenlik içinde yaşayabilmesi için, devletin tamamen milli bir siyaset izlemesi ve bu siyasetin, iç kuruluşlarımıza tamamen uygun ve dayalı olması gerekir. Milli siyaset dediğim zaman, amaçladığım mana ve anlam şudur: Milli sınırlarımız içinde, her şeyden evvel kendi kuvvetimize dayanıp varlığımızı koruyarak millet ve memleketin gerçek mutluluğuna ve bayındırlığına çalışmak ... Genel olarak erişilemeyecek hayalî emeller peşinde milleti uğraştırmamak ve zarara sokmamak... Uygar dünyadan, uygar ve insanca davranış ve karşılıklı dostluk beklemektir.”

Blok Bilgiler

- ✳ Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasında Sanayi İnkılâbı ile Fransız ihtilali etkili olmuştur.
- ✳ Birinci Dünya Savaşı devam ederken İtalya taraf değiştirerek İtilaf Devletleri tarafına geçmiştir.
- ✳ Çarlık Rusya 1917 Ekim Devrimi (Bolşevik) İhtilali nedeniyle Birinci Dünya Savaşı'ndan çekilmiştir. (Rusya, Birinci Dünya Savaşı'ndan ayrılan ilk devlettir.)
- ✳ Çekoslovakya, Polonya, Yugoslavya, Ürdün, Irak gibi devletler Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulmuştur.
- ✳ Birinci Dünya Savaşı'nda yenilen devletlerle imzalanan barış antlaşmalarının içeriği Paris Barış Konferansı'nda hazırlanmıştır.
- ✳ Milletler Cemiyeti'nin kurulmasına, Paris Barış Konferansı'nda karar verilmiştir.
- ✳ Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı Devleti ile imzalanan Sevr Barış Antlaşması hiçbir zaman yürürlüğe girmemiştir.
- ✳ Monroe Doktrini ile ABD, 1923 yılından itibaren Yalnızlık Politikası'na yönelmiştir.
- ✳ 1917 Ekim Devrimi, Lenin liderliğinde Rusya'da Çarlık yönetimine karşı başlatılmış ve başarılı olmuştur.
- ✳ SSCB'ye karşı Orta Asya Türkleri tarafından Basmacı Hareketi yapılmıştır.
- ✳ İngiltere ve Fransa, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Orta Doğu'da manda yönetimi kurmuşlardır.
- ✳ Japonya, Meiji Restorasyonu ile Uzak Doğu'da önemli bir güç hâline gelmiştir.
- ✳ 1929 yılında yaşanan Dünya Ekonomik Bunalımı önce ABD'de başlamış ve dünya tarihine Kara Perşembe olarak geçmiştir.
- ✳ Milletler Cemiyeti, Locarno Antlaşması ve Briand-Kellog Paktı gibi gelişmeler dünya barışını korumaya yöneliktir.
- ✳ Türkiye, Musul Sorunu'nu istediği gibi çözememiş, Musul'u Ankara Antlaşması'yla kaybetmiştir.
- ✳ Montrö Boğazlar Sözleşmesi'yle Türkiye Boğazlar üzerinde kesin egemenlik hakkını kazanmıştır.
- ✳ Hitler, Mussolini ve Franco ülkelerinde ırkçı ve faşist yönetimler kurmuşlardır.

- ✳ Albert Einstein İzafiyet Teorisi (görelilik) ile Fizik biliminde yeni bir çığır açmıştır.
- ✳ Tüberküloz (verem) hastalığına karşı BCG aşısını 1921 yılında Calmette ve Guerin adlı bilgin bulmuştur.
- ✳ "40 asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalmaz." sözünü Atatürk, Hatay için söylemiştir.

1. I. Dünya Savaşı sonunda Macaristan, Çekoslovakya ve Yugoslavya gibi devletlerin kurulması aşağıdaki antlaşmaların hangisiyle gerçekleşmiştir?

- A) Rethondes
B) Versailles
C) Neuilly
D) Trianon
E) Saint Germain

2. ABD, Avrupalı devletlerin Amerika kıtasında yeniden sömürgecilik hareketlerine girişmelerine ve kendi sistemlerini kıtada uygulamak için yapacakları girişimlere karşı aşağıdaki politikalardan hangisini uygulamaya koymuştur?

- A) Truman Doktrini
B) Monroe Doktrini
C) Wilson İlkeleri
D) Marshall Planı
E) Kellogg Pakti

3. Türkistan Türkleri, 1917 – 1931 yılları arasında Sovyet (Bolşevik) yönetiminin baskılarına karşı Basmacı Hareketi'ni gerçekleştirmişlerdir.

Aşağıdakilerden hangisi Basmacı Hareketi'nin asıl gücünü oluşturmuştur?

- A) Sanatkârlar
B) Askerler
C) Reformistler
D) Köylüler
E) Din Adamları

4. Yeni Türk Devleti'nde;

- Balkan Antantı'nın imzalanması,
- Sadabat Pakti'na üye olunması,
- Milletler Cemiyeti'ne üye olunması

gelişmelerinin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kaybedilen toprakları geri almak
B) Misak-ı Milli'yi gerçekleştirmek
C) II. Dünya Savaşı'na karşı tedbir almak
D) Osmanlı'nın tekrar kurulmasını sağlamak
E) Kurtuluş Savaşı'nı kazanmak

5. Aşağıdakilerden hangisi, Yunanistan ile Türkiye arasında bir sorun olmamıştır?

- A) Su Sorunu
B) Kıbrıs Sorunu
C) Karasularının 12 Mile Çıkarılması Sorunu
D) Ege Hava Sahası (FIR Hattı) Sorunu
E) Kıta Sahanlığı Sorunu

6. Yeni Türk Devleti bağımsızlığına saygı gösteren devletlerle siyasal ilişkiler kurarak antlaşmalar yapmayı kendisine temel ilke edinmiştir.

Buna göre, Yeni Türk Devleti'nde görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisinin bu duruma kanıt oluşturduğu söylenemez?

- A) Sadabat Pakti'nin imzalanması
B) Balkan Antantı'nın imzalanması
C) Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin imzalanması
D) Milletler Cemiyeti'ne üye olunması
E) Afganistan ile Dostluk Antlaşması'nın imzalanması

7. XIX. yüzyılda Meiji Restorasyonu denilen köklü reformlar ile Japonya modernleşme sürecine girmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, Meiji Restorasyonu'yla gerçekleşen reformlardan biri değildir?

- A) Daymiyoluk denilen feodal sistemin yıkılması
B) Japon hanedanının yurt dışına çıkarılması
C) Avrupa'ya öğrenci gönderilmesi
D) Demir yolu yapımına başlanması
E) Avrupa usulünde ordu kurulması

8. Atatürk döneminde;

- I. Hatay'ın anavatana katılması,
II. Türkiye'nin, Milletler Cemiyetine üye olması,
III. Türkiye'nin Sadabat Pakti'na katılması

gelişmelerinden hangilerinin gerçekleştiği söylenemez?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

9. 1929 yılında ABD'de başlayıp tüm dünyayı etkileyen ekonomik bunalım aşağıdaki gelişmelerin hangisinde etkili olmamıştır?

- A) Büyük ticaret işletmeleri oluşumunun hızlanması
B) ABD'nin dolar değerini düşürerek kapalı bir ekonomik model oluşturması
C) İşsizliğin artması
D) İngiltere'nin gümrük vergilerini artırarak ekonomik gücünü korumaya çalışması
E) Almanya'nın uluslararası ticarete takas usulüne yönelmesi

10. Aşağıdakilerden hangisinde I. de verilenin II. ye ortam hazırladığı savunulamaz?

I	II
A) Nüfus mübadelesinin yapılması	Ulusal Devlet anlayışının güçlenmesi
B) Balkan Antantı'nın imzalanması	Batı sınırının güvence altına alınması
C) Montrö Boğazlar Sözleşmesinin imzalanması	Boğazlarda Türk Ege-liğinin sağlanması
D) Milletler Cemiyetine üye olunması	Avrupalıların Türkiye'nin içişlerine karışması
E) Hatay'ın anavatanına Katılması	Bugünkü Türkiye sınırlarına ulaşılması

11. • Brest - Litovsk Mütarekesi (15 Aralık 1917)

- Erzincan Mütarekesi (18 Aralık 1917)
- Brest - Litovsk Antlaşması (3 Mart 1918)

Yukarıda adı geçen antlaşmaların ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) I. Dünya Savaşı'nı bitiren antlaşmalar olmaları
B) Almanya ile Çarlık Rusya arasında imzalanmış olmaları
C) Osmanlı Devleti ile Sovyet Rusya arasında imzalanmış olmaları
D) Çarlık Rusya'nın imzaladığı son antlaşmalar olmaları
E) İttifak Devletleri arasında yapılan gizli antlaşmalar olmaları

12. I. Dünya Savaşı sonlarında Osmanlı Devleti'nin savaşı kaybetmesi üzerine Arabistan Yarımadası'nda; Necd Emirliği, Şammar Emirliği, Asir ve Yemen imamlıkları gibi devletler kurulmuştur.

Bu durumla ilgili olarak;

I. Arabistan Yarımadası'nda siyasi birliğin olmadığı,
II. Osmanlı egemenliğinin Orta Doğu'da sona erdiği,
III. Arapların milliyetçilik akımından etkilendiği
sonuçlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

13. I. Dünya Savaşı sonrasında artarak devam eden sorunlar çözülememiş, barışı korumak amacıyla kurulmuş olan cemiyet ise II. Dünya Savaşı'nın çıkmasını engelleyememiştir.

Yukarıda sözü edilen dünya barışını korumakla görevli cemiyet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) NATO
B) UNESCO
C) Milletler Cemiyeti
D) Varşova Paktı
E) Avrupa Birliği

14. Japonya XIX. yüzyılda Batı'ya açılarak köklü reformlar sürecine girmiştir.

Japonya'nın Batı'ya açılmasında aşağıdaki alanların hangisindeki gelişmeler daha etkili olmuştur?

- A) Ekonomik B) Siyasi C) Kültürel
D) Sosyal E) Hukuki

15. Yunanistan, XIX. yüzyıldan itibaren Kıbrıs Adası'nı ilhak etme amacını gütmüştür.

Yunanistan'ın bu politikası aşağıdakilerden hangisiyle adlandırılmaktadır?

- A) Megalo İdea B) Enosis C) Glastnost
D) Perestroyka E) Kominform

Cevapları Kontrol Ediniz LYS / Test 01

1.E	2.B	3.D	4.C	5.A	6.C
7.B	8.A	9.A	10.D	11.C	12.E
13.C	14.A	15.B			

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (XX. Yüzyıl Başlarında Dünya)

1. I. Rusya'nın Balkan topraklarını ele geçirmeye çalışması

II. İngiltere ile Almanya arasındaki ekonomik rekabetin artması

III. Fransa'nın Alsas Loren bölgesini geri almak istemesi

durumlarından hangilerinin I. Dünya Savaşı'nın başlamasında etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. I. Dünya Savaşı siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda önemli sonuçlar doğurmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu sonuçlardan biri değildir?

- A) Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun yıkılması
B) Orta Doğu'da manda yönetimlerinin kurulması
C) Milliyetçilik düşüncesinin güçlenmesi
D) Avrupa siyasi haritasının yeniden çizilmesi
E) Rusya'da çarlık rejiminin kurulması

3. İtilaf Devletleri, I. Dünya Savaşı sonrası yenilen devletlerle imzalanacak barış antlaşmalarının içeriğini belirlemek amacıyla aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmişlerdir?

- A) Batı Anadolu'yu Yunanistan'a bırakmışlardır.
B) Paris Barış Konferansı'nı düzenlemişlerdir.
C) Yalta Konferansı'nı toplamışlardır.
D) Milletler Cemiyeti'nin denetimini İngiltere'ye bırakmışlardır.
E) Wilson İlkeleri'ni uygulamaktan vazgeçmişlerdir.

TEST 02

4. I. Nöyvi → Avusturya
II. Saint Germain → Bulgaristan
III. Sevr → Osmanlı
IV. Versay → Almanya

Yukarıda I. Dünya Savaşı sonunda İttifak Devletleri ile yapılan barış antlaşmaları verilmiştir. Bu antlaşmalardan hangilerinin yer değiştirmesi durumunda eşleştirme doğru olur?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) I ve III E) II ve IV

5. I. Bolşevik İhtilali
II. Basmacı Hareketi
III. Meiji Restorasyonu

gelişmelerinden hangilerinin Sovyet Rusya ile ilgili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. I. Dünya Savaşı'ndan sonra İngiltere ve Fransa'nın Orta Doğu'da manda yönetimleri kurmak istemelerinde bu bölgenin;

- I. Zengin enerji kaynaklarına sahip olması,
II. Stratejik bir konumda olması,
III. Farklı etnik yapıda olması

özelliklerinden hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. 1929 yılında yaşanan Dünya Ekonomik Bunalımı'nın meydana getirdiği sorunlar arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Büyük toplumsal sorunların yaşanması
B) İşsizliğin büyük oranda azalması
C) Tarım ürünü fiyatlarının düşmesi
D) Bölgeler arası göç hareketlerinin yaşanması
E) Uluslararası ticaretin durma noktasına gelmesi

8. Japonya'da Meiji döneminde;
- ilköğretim zorunlu hâle gelmiş,
 - mutlak monarşi yerine meşruti monarşiye geçilmiş,
 - akademisyen ve uzmanların Batı'da eğitim almaları sağlanmıştır.

Meiji döneminde görülen bu gelişmelerin temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Uzak Doğu'daki sömürgeciliğe son vermek
B) Dünya Ekonomik Buhranı'nın etkilerinden korunmak
C) Çağdaş, demokratik bir devlet kurmak
D) Çin'e karşı güçlü bir hâle gelmek
E) Diktatörlük rejimini güçlendirmek

9. I. Locarno Antlaşması
II. Briand - Kellog Paktı
III. Basmacı Hareketi

gelişmelerinden hangilerinin dünya barışını sağlamaya yönelik olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

10. I. Dünya Savaşı'ndan II. Dünya Savaşı'nın çıkmasına kadar geçen süre içinde yaşanan gelişmeler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) İtalya, Almanya ve İspanya'da rejim değişikliğinin yaşanması
B) Sesli film teknolojisinin gelişmesi
C) Radyo ve radar sisteminin kullanılması
D) Fizik alanında çalışmaların hızlanması
E) Silah teknolojisinin gerilemeye başlaması

11. I. Hatay Meselesi
II. Sadabat Paktı'nın kurulması
III. Balkan Antantı'nın imzalanması

gelişmelerinden hangileri, Türkiye'nin, "Yurtta sulh, cihanda sulh" anlayışına uygun hareketlerdir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

12. Almanya, I. Dünya Savaşı'ndan sonra imzaladığı Versay Antlaşması ile ekonomik yönden çok zor bir döneme girmiştir.

Bu gelişmenin;

- I. yüksek bir enflasyonun yaşanması,
II. işsizliğin büyük oranda artması,
III. dış krediye olan ihtiyacın azalması

durumlarından hangilerine ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

Cevapları Kontrol Ediniz LYS / Test 02

1. E 2. E 3. B 4. A 5. D 6. D
7. B 8. C 9. D 10. E 11. E 12. D

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (XX. Yüzyıl Başlarında Dünya)

1. 1929 Dünya Ekonomik Buhranı Türkiye'yi de etkilemiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin Dünya Ekonomik Buhranı'nın etkilerini azaltmak için aldığı tedbirlerden biri değildir?

- A) İthalatın kısıtlanması
- B) Devletçi ekonomi modelinin benimsenmesi
- C) Yerli malı kullanımının teşvik edilmesi
- D) Gümrük vergilerinin yükseltilmesi
- E) Döviz üzerindeki devlet denetiminin kaldırılması

2. Atatürk bir konuşmasında; "Millî sınırlarımız içeriğinde, her şeyden önce kendi kuvvetimize dayanıp varlığımızı koruyarak millet ve memleketin mutluluğuna ve kalkınmasına çalışmak Rastgele bitmeyen emeller peşinde milleti uğraştırmamak Medeni dünyadan insanca muameleyi ve karşılık dostluğu beklemektir." diyerek Türkiye'nin dış politikasının esaslarını belirtmiştir.

Bu bilgilere göre Türk dış politikasının;
I. gerçekçi,
II. emperyalist,
III. eşitlikçi

özelliklerinden hangilerini taşıdığı ileri sürülebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) II ve III

3. • İtalya'nın saldırgan bir politika izlemesi
• Almanya'nın Ren bölgesini silahlandırması
• Uluslararası kuruluşların dünya barışını sağlamada yetersiz kalması

gelişmeleri Türkiye Cumhuriyeti'nin aşağıdakilerden hangisi ile ilgili güvenlik endişelerini artırmıştır?

- A) Yabancı Okullar
- B) Boğazlar
- C) Nüfus Mübadelesi
- D) Musul
- E) On İki Ada

TEST 03

4. Japonya'yı güçlü bir devlet hâline getirmek isteyen Mutsuhito döneminde yapılan yenilikler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Derebeylik sisteminin devamını sağlamıştır.
- B) İlköğretimi ülkede zorunlu hâle getirmiştir.
- C) Batılı ülkelere akademisyen ve uzmanlar göndermiştir.
- D) Mutlak monarşiden meşruti monarşiye geçmiştir.
- E) Çeşitli gazetelerin yayınlanmasını sağlamıştır.

5. Bolşevik İhtilali'nden sonra Sovyet Rusya'nın Orta Asya'yı egemenlik altına almaya çalışması üzerine, Türkistan ve çevresinde yaşayan Türkler, Basmacı Hareketi'ni başlatmış ve bunu 1934 yılına kadar sürdürmüşlerdir.

Bu durumun yaşanmasında;

- I. Sovyet Rusya'nın yayılcı bir politika izlemesi,
- II. Türklerin asimilasyona karşı çıkması,
- III. Türkistan'da Türk varlığının korunmaya çalışılması

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

6. Sovyetler Birliği'nin kurulmasına giden yolu açan Bolşevik Devrimi'nin çıkmasında;

- I. Monreo Doktrini,
- II. Basmacı Hareketi,
- III. Sanayi İnkılabı

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) II ve III

7. Paris Barış Konferansı'nın sonucunda Avrupa'da Alman ve Avusturya gibi imparatorluklar tek bir milletten ibaret kalacak kadar küçüldü. Ama buna karşı Yugoslavya ve Çekoslovakya gibi bünyesinde birçok devleti barındıran devletler kuruldu.

Buna göre İtilaf Devletleriyle ilgili:

I. çıkarları doğrultusunda Avrupa'nın siyasi yapısını şekillendirdikleri,

II. savaşın sonunda mağlup devletlerden toprak aldıkları,

III. Avrupa'da ulus devletlerin yaygınlaşmasının önüne geçtikleri

yorumlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

8. Dünya barışını sağlamak amacıyla kurulan Milletler Cemiyeti'nin zamanla amacından uzaklaştığına;

- I. Musul konusunda İngiltere'yi desteklemesi,
II. Boğazların denetiminin Türkiye'ye bırakılması,
III. Fransa'nın Suriye üzerindeki mandasına son vermesi

durumlarından hangileri kanıt gösterilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

9. • Savaşlarda kullanılan telsizlerden esinlenerek icat edilen radyo ile her türlü bilginin geniş halk kitlelerine ulaşması sağlanmıştır.

• 1929 yılında dünyaca ünlü BBC yayın hayatına başlamıştır.

Bu bilgilere bakılarak;

- I. Türkiye, bilimsel gelişmelere ayak uyduramamıştır.
II. İnsanlar dünyada yaşanan gelişmeleri yakından takip etmeye başlamışlardır.
III. Teknolojik gelişmeler 20. yüzyılda hız kazanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

10. Almanya ve İtalya'da iktidarı elinde tutan Nazi ve Faşist hükümetlerin yanı sıra, İspanya'da iç savaş sonucu iktidara gelen General Franco, cumhuriyet rejimine son vererek faşist bir yönetim kurmuştur. İspanya iç savaşında Almanya ve İtalya, Franco'ya büyük bir destek vermiştir.

Bu olay,

- I. faşist yönetimlerin Avrupa'da etkinliğini artırdığının,
II. Almanya ve İtalya'nın kendilerine yandaş aradığının,
III. barış düzenini koruma çabalarının başarıya ulaştığının

durumlarından hangilerinin bir göstergesidir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

11. İki Dünya Savaşı arasında yaşanan gelişmelerden bazıları şunlardır:

• Alman fizikçi Hertz radyo dalgalarını üretmiş, İtalyan Marconi bu dalgaları geliştirerek ilk radyo yayını yapmıştır.

• 1927'de sinemanın ilk sesli filmi The Jazz Singer (Caz Şarkıcısı) gösterime girmiştir. Bu bilgilerden hareketle;

I. Birinci Dünya Savaşı sonrası bilimsel ve kültürel faaliyetler hız kazanmıştır.

II. İletişimin daha sağlıklı yapılması ile ilgili çalışmalar yapılmıştır.

III. Teknolojinin ilerlemesi değişik ülkelerdeki bilim insanlarının katkılarıyla gerçekleşmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

12. • 1928 yılında Fransız Dışişleri Bakanı Briand ile ABD Dışişleri Bakanı Kellog arasında uluslar arası sorunların herhangi bir silahlı çatışmaya yol açmadan çözülmesi gerekliliği konusunda bir anlaşmaya varılmış ve yeni bir pakt kurulmuştur.

• Bu pakta daha sonra Türkiye, Japonya, Polonya ve Belçika gibi ülkelerde katılmıştır.

Bu bilgilere bakarak,

I. Savaşların önlenmesinde diplomatik yöntemler ön plana çıkmıştır.

II. Uluslararası barışın korunmasına çalışılmıştır.

III. İtalya ve Almanya'nın politikalarına destek verilmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

Cevapları Kontrol Ediniz

LYS / Test 03

1. E	2. D	3. B	4. A	5. E	6. C
7. A	8. A	9. D	10. D	11. E	12. C

1. I. Dünya Savaşı sonunda bazı devletlerde rejim değişikliği yaşanmıştır. Rejim değişikliğinin yaşandığı ülkeler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Rusya B) İngiltere C) Avusturya
D) Almanya E) İtalya

2. I. Dünya Savaşı'nın bitiren barış antlaşmalarının aşağıdaki hükümlerinden hangisi galip devletlerin siyasi ve ekonomik çıkarlarını gözettiklerinin doğrudan bir göstergesi değildir?

- A) Almanya'nın on yıl süreyle Fransa, Belçika ve İtalya'ya kömür verecektir.
B) Almanya'nın bütün sömürgeleri İngiltere, Fransa, Belçika ve Japonya arasında paylaşılacaktır.
C) Avusturya, Almanya ile birleşmemeyi taahhüt edecektir.
D) Macaristan ekonomik yaptırımları kabul ederek itilaf devletlerine savaş tazminatı verecektir.
E) Almanya, Milletler Cemiyetini resmen tanıyacaktır.

3. Rusya'da Bolşeviklerin iktidara gelmesinden sonra kızıl ordu ile beyaz ordu arasında başlayan iç savaşta İngiltere ve Fransa, Çarlık taraftarı olan beyaz orduyu desteklemiştir.

İngiltere ve Fransa'nın bu politikası üzerinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Çanakkale Cephesi'nin açılması
B) Demokrasi yönetimini savunmaları
C) Rusya'dan daha fazla toprak istemeleri
D) Bolşeviklerin İttifak Devletleri'yle Brest Litovsk Antlaşmasını imzalaması
E) Savaş sırasında gizli antlaşmaların imzalanmış olması

4. I. Dünya Savaşı sonrasında Orta Doğu'da manda yönetimleri kurarak bu bölgede etkili olmaya çalışan devletler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) ABD - SSCB
B) İtalya - Almanya
C) İngiltere - Fransa
D) Japonya - Çin
E) Küba - Fransa

5. Monroe Doktrini ile Yalnızlık Politikası'nı benimseyen devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İspanya B) ABD C) İngiltere
D) Almanya E) Fransa

6. I. Müslüman Birliği Partisi

II. Rusya Müslüman Türk Kavimlerinin Haklarını Koruma Cemiyeti

III. Alaş Orda Özerk Cumhuriyeti

gelişmeleri aşağıdakilerden hangisini sağlamaya yöneliktir?

- A) Bolşevik İhtilali'nin çıkması
B) Orta Asya Türklerinin haklarının korunması
C) Türkistan'da yaşayan Türkler arasında kültürel birliğin sağlanması
D) Turancılık politikasının hayata geçirilmesi
E) Basmacı Hareketine son verilmesi

7. Uzak Doğu'da Japonya'nın modern ve güçlü bir devlet hâline gelmesi, aşağıdakilerden hangisiyle olmuştur?

- A) Meiji Restorasyonu
B) Bolşevik İhtilali
C) Basmacı Hareketi
D) Locarno Antlaşması
E) Balkan Antantı

8. Aşağıdakilerden hangisi, İngilizlerin Arapları bağımsızlık vaadi ile kendi yanına çektiği antlaşmadır?

- A) Kahire Konferansı
B) Brest-Litovsk Anlaşması
C) Skyes-Picot Antlaşması
D) Mac Mahon Antlaşması
E) Ankara Antlaşması

9. • 1889 yılında Almanya'nın Ulm kentinde Musevi asıllı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir.

- İzafiyet Teori ile fizik biliminde yeni bir çağır açmıştır.
- Hitler'in Almanya'da iktidara gelmesi ile ülkeyi terk etmiştir.

Bu özellikler aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) Marconi B) Zeki Velidi Togan C) Albert Einstein
D) Wilson E) Monroe

10. • I. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya ile İtilâf Devletleri arasında imzalanmıştır.

- Almanya'nın bu antlaşma ile uçak, denizaltı ve tank yapması yasaklanmış, asker sayısı azaltılmıştır.

Bu özellikler aşağıdaki barış antlaşmalarından hangisine aittir?

- A) Nöyyi B) Versay C) Sevr
D) Sen Jermen E) Brest Litowsk

11. **Almanya'ya karşı Fransa'nın güvenliğini sağlamaya yönelik kararlar ile Alman-Fransız, Alman-Belçika sınırlarının silahtan arındırılması konusu aşağıdakilerin hangisinde kararlaştırılmıştır?**

- A) San-Remo Konferansı'nda
B) Trianon Antlaşması'nda
C) Paris Barış Konferansı'nda
D) Milletler Cemiyeti'nde
E) Locarno Antlaşması'nda

12. **I. Dünya Savaşı'ndan sonra,**

I. Osmanlıların I. Dünya Savaşı'ndan yenik ayrılması,

II. İngiltere ve Fransa'nın manda yönetimleri kurması,

III. San Remo Konferansı'nda İngiltere ve Fransa'nın Orta Doğu'yu paylaşması

gelişmelerinden hangileri Orta Doğu'da yeni bir siyasi harita ve statü ortaya çıkarmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

13. **Sinema ve radyonun yaygınlaşmasının sonuçları arasında;**

- I. kültürel etkileşimin artması,
- II. iletişimin hızlanması,
- III. barışçı anlayışın güçlenmesi

durumlarından hangilerinin yer aldığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

14. • Milletler Cemiyeti'nin kuruluş ilkelerinin belirlenmesi

- I. Dünya Savaşı'nda yenilen devletlerle imzalanacak barış antlaşmalarının içeriğinin belirlenmesi konuları

aşağıdakilerden hangisinde görüşülmüştür?

- A) San - Remo Konferansı'nda
B) Briand - Kellog Paketi'nda
C) Sadabat Paketi'nda
D) Paris Barış Konferansı'nda
E) Balkan Antantı'nda

Cevapları Kontrol Ediniz

LYS / Test 04

1. B 2. E 3. D 4. C 5. B 6. B 7. A
8. D 9. C 10. B 11. E 12. E 13. D 14. D

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (XX. Yüzyıl Başlarında Dünya)

- I. Balkanlar
II. Alsas Loren
III. Orta Doğu

Almanya'nın, I.Dünya Savaşı öncesinde bu bölgelerden hangilerini ele geçirmesi Fransa ile sorun yaşamasına ortam hazırlamıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

2. Rusya'nın I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesinde;

- I. Bolşevik İhtilali'nin çıkması,
II. Avusturya'nın Balkanları ele geçirmesi,
III. Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında yer alması

durumlarından hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

3. 24 Ekim 1929 Perşembe günü New York Borsası'nın dibe vurmasıyla başlayan "Dünya Ekonomik Bunalımı" 1930'lu yıllar boyunca devam etmiştir.

Aşağıdaki devletlerden hangisi yaşanan bu ekonomik bunalımdan etkilenmemiş ve geniş çaplı bir planlama ile büyümesini sürdürmüştür?

- A) İngiltere B) SSCB C) Fransa
D) Almanya E) ABD

4. I. Dünya Savaşı'nda yaşanan büyük yıkım ve ölümlerin yeniden meydana gelmemesi için uluslar arası teşkilatlar kurulmuş, yeni fikirler ortaya atılmıştır.

Aşağıdaki gelişmelerden hangisinin bu amaca yönelik olduğu savunulamaz?

- A) Milletler Cemiyeti'nin kurulması
B) Briand - Kellog Pakti'nin oluşması
C) Locarno Antlaşması'nın imzalanması
D) Silahsızlanma Konferansları'nın düzenlenmesi
E) Meiji Restorasyonu'nun yaşanması

TEST 05

5. • Kara Perşembe

- New York Borsası'nın çökmesi durumları

aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?

- A) Basmacı Hareketi
B) Bolşevik Devrimi
C) Meiji Restorasyonu
D) Dünya Ekonomik Buhranı
E) Monroe Doktrini

6. SSCB döneminde Türk illeri ele geçirildikten sonra Rus harita ve kitaplarında "Türkistan" isminin kullanımı yasaklandı. Ardından Türkistan beş ayrı cumhuriyete bölündü. Türkler arasındaki farklı lehçelerin kullanılması yaygınlaştırıldı.

SSCB'nin bu faaliyetlerinde;

- I. Türklerin millî kimliklerini yok etmek,
II. Orta Asya hâkimiyetini güçlü tutmak,
III. Türkler arasında kültürel birliğe son vermek

amaçlarından hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

7. 1920'li yıllarda ABD'de ortaya çıkan ekonomik sıkıntılar giderek büyümüş 1929 yılının ekim ayında büyük bir ekonomik buhranın patlak vermesiyle sonuçlanmıştır.

ABD'de ortaya çıkan bu krizin tüm dünya ülkeleri üzerinde önemli bir etkiye yol açması;

- I. ABD'nin dünya sanayi üretiminde büyük bir paya sahip olması,
II. ABD'nin başta Avrupa olmak üzere birçok devlete kredi sağlaması,
III. ABD ekonomisinin büyük bölümünün holdinglere dayanması

durumlarından hangilerinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

8. I. İspanya
II. İtalya
III. Japonya

Bu devletlerin hangilerinde, I. Dünya Savaşı'ndan sonra faşist iktidarlar yönetime gelmiştir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

9. Fransa, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da Almanya ile Locarno Antlaşması'nın yapılmasına ortam hazırlamıştır. Ayrıca bütün Avrupa devletlerinin katıldığı Briand-Kellog Paktı'nın imzalanmasında da önemli bir rol oynamıştır.

Fransa'nın bu girişimleri daha çok aşağıdakilerden hangisine yöneliktir?

- A) Bağımsızlığını kazanmaya
B) Sömürge hâkimiyetini devam ettirmeye
C) Dünya barışına katkı sağlamaya
D) Milletler Cemiyeti'ne katılımları artırmaya
E) Dünya ekonomik krizinin etkilerine son vermeye

10. İtalya ve Almanya'da aşağıdaki gelişmelerden hangisinin totaliter Nazizm ve Faşizm gibi rejimlerin iktidara gelmesini kolaylaştırdığı söylenemez?

- A) Silah üretiminin azalması
B) Milliyetçiliğin güçlenmesi
C) Ekonomik sıkıntıların artması
D) Siyasal istikrarın sağlanamaması
E) I. Dünya Savaşı'nda beklentilerine ulaşamamaları

11. II. Dünya Savaşı'nın belirtilerinin ortaya çıktığını gören Türkiye, doğu ve batı sınırlarını güvenlik altına almak amacıyla Sadabat Paktı ile Balkan Antantı'na katılmıştır. Türkiye'nin bu girişimleri;

- I. Dünya barışını korumak,
II. "Yurtta sulh, cihanda sulh" politikası ile hareket etmek,
III. yayılmacı ve saldırgan bir siyaset izlemek

durumlarından hangileriyle açıklanabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

12. "Umumi Türk Tarihine Giriş" adlı eseri ile tanınan ve Türkiye'deki üniversitelerde tarih dersi veren Orta Asya kökenli ünlü bilim insanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Enver Paşa
B) Albert Einstein
C) Zeki Velidi Togan
D) Yusuf Akçura
E) Cengiz Aytmatov

13. I. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan;

- I. Balkan Antantı,
II. Briand-Kellog Paktı,
III. Sadabat Paktı,
IV. Milletler Cemiyeti

teşkilatlarının hangilerine Türkiye kurucu üye değildir?

- A) Yalnız II B) I ve II C) II ve IV
D) I, II ve III E) II, III ve IV

Cevapları Kontrol Ediniz

LYS / Test 05

1. B	2. A	3. B	4. E	5. D	6. E	7. C
8. E	9. C	10. A	11. D	12. C	13. C	